

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ- ΕΞΑΜΗΝΟ Η' 2009

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ_ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΑ ΧΑΡΧΑΛΑΚΗ - ΑΡ.ΜΗΤΡΩΟΥ 1340200500463

· ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ·

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	4
Α. ΓΕΝΙΚΑ.....	4
Β ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	5
Α' ΜΕΡΟΣ- Η ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ	
Ι. Η ΡΗΤΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 9 ^Α ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.....	6
Α.ΑΡΘΡΟ 9 ^Α ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ	
Β.ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ.....	7
1. ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	
2. ΥΦΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	
3. ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ- ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ	
Γ.ΤΟ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	8

II. ΝΟΜΟΣ 2472/1997.....	9
III. ΝΟΜΟΣ 2774/1999- ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΤΟΜΕΑ.....	10
Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ Ν.2472/97	
IV. ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	12
A. Η ΣΥΜΒΑΣΗ 108(ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	12
B. Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ SCHENGEN ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ SCHENGEN.....	12
1.ΓΕΝΙΚΑ.....	
.12	
2.ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ SCHENGEN.....	14
Α.ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	14
Β.ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	15
Γ.ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΣΠΣ...	16
Δ. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΠΣ.....	17
Γ. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ.....	18
Δ. Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 45/2001 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.....	18
B' ΜΕΡΟΣ	
I. ΟΡΙΣΜΟΙ- ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....	19
II. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ: ΚΑΝΟΝΕΣ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ.....	29
A. ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ.....	29
B. ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	32
III. <<ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ>>.....	35
Γ' ΜΕΡΟΣ	
Η ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ.....	41
I. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Α.Π.Δ.....	41
II. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ Α.Π.Δ.....	42
III. ΚΥΡΩΣΕΙΣ Α.Π.Δ.....	45
A. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ.....	45

B. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ.....	47
Γ. ΛΟΙΠΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ.....	
.....	47
IV. Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΑΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Α.Π.Δ.....	48
V. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Α.Π.Δ.....	50
Α. ΓΕΝΙΚΑ.....	50
Β. ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.....	51
Γ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ.....	51
Δ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Α.Π.Δ. ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ.....	53
Ε. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Α.Π.Δ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ.....	58
Δ' ΜΕΡΟΣ	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	65
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77-78

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. ΓΕΝΙΚΑ

Σάλος έχει προκληθεί την τελευταία διετία με το περιώνυμο facebook. Το facebook εύσχημα περιγράφεται ως μια υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης όπου οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνούν με τους φίλους τους, να δημιουργήσουν καινούριες σχέσεις και να συγκροτήσουν ομάδες κοινού ενδιαφέροντος. Ο μέσος χρήστης ξοδεύει περίπου 20 λεπτά ημερησίως στο δικτυακό αυτό χώρο, ενώ τις τρεις πρώτες εβδομάδες αφιερώνει ώρες ολόκληρες αναζητώντας φίλους και ανακαλύπτοντας τις δυνατότητες που του παρέχονται.

Αυτή είναι η ευοίωνη επεξήγηση της χρήσης της υπηρεσίας. Η δυσοίωνα λέει πως πρόκειται για ένα τεράστιο ‘φακέλωμα’ προς χάριν των μεγάλων πολυεθνικών και των διαφημιστών, που αποθεώνουν τα εξειδικευμένα δημογραφικά στοιχεία. Εξάλλου η χρήση είναι εύκολη, ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει την προσωπική του σελίδα, η οποία ουσιαστικά υποδηλώνει το

δικτυακό του στίγμα. Εάν όμως θέλει να επικοινωνήσει με παλαιούς συμμαθητές ή φίλους του, οφείλει να χρησιμοποιήσει το όνομα που αναγράφεται στην ταυτότητά του. **Για πρώτη φορά στην ιστορία τόσα εκατομμύρια άνθρωποι έδωσαν τόσο πρόθυμα το αληθινό τους όνομα σε ένα μέσο προσβάσιμο σε όλους.** Εκτός αυτού το σύστημα απαιτεί μια έγκυρη ηλεκτρονική διεύθυνση, ενώ παράλληλα προτρέπει το χρήστη να αναρτήσει φωτογραφίες δικές του και των φίλων του.

Το facebook είναι η μεγαλύτερη φωτογραφική βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε ποτέ με 2 δισεκατομμύρια φωτογραφικά αρχεία, αριθμό που ούτε το σύστημα συντοκικών ελέγχων των ΗΠΑ δε διαθέτει. Η συντριπτική πλειονότητα των χρηστών έχει αναρτημένη φωτογραφία, τη στιγμή που και η φωτογραφία ενός αδαούς και άσχετου ατόμου μπορεί να εκτίθεται. Κι αυτό συμβαίνει γιατί οποιοσδήποτε μπορεί να 'ανεβάσει' φωτογραφία φίλου του -χωρίς την άδεια του απαραίτητα- στο προσωπικό του άλμπουμ και μάλιστα ταυτοποιημένη στο εν λόγω πρόσωπο.

Τίθεται λοιπόν ένα διδακτώδες θέμα σχετικά με την παραβίαση ενός συνταγματικά κατοχυρωμένου και συνδεδεμένου με την ανθρώπινη προσωπικότητα και αξία δικαιώματος, αυτού των προσωπικών δεδομένων.

B. ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Σύμφωνα με ένα γενικό ορισμό το δικαίο προστασίας προσωπικών δεδομένων έχει ως στόχο την προστασία του ατόμου από τους κινδύνους που προκαλούνται από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

Ειδικότερα, το αντικείμενο του κλάδου αυτού του δικαίου είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι οποίες αποβλέπουν στην προστασία των συνταγματικών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής, ενώ με μία άλλη προσέγγιση αφορά την κατανομή εξουσιών διάθεσης των προσωπικών δεδομένων. Πάντως παρόλο που σημείο αναφοράς των ρυθμίσεων του δικαίου προστασίας προσωπικών δεδομένων είναι οι πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα, οι κίνδυνοι στους οποίους αναφέρονται οι νομικές ρυθμίσεις, αφορούν ουσιαστικά την προστασία της προσωπικότητας του ατόμου και ειδικότερα, το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, τη σφαίρα του απορρήτου και το γενικότερο δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητάς του, ενώ επηρεάζουν και την άσκηση και άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων του.

Ακολούθως προκρίνεται η περιληπτική απόδοση του νομικού πλαισίου της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στη χώρα μας, ενώ έπεται πιο ενδελεχής ανάπτυξη των βασικών εννοιών του προκείμενου δικαίου.

ΜΕΡΟΣ Α

Η ΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

I. Η ΡΗΤΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 9^Α ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Με τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001 (Ψήφισμα της 6.04.2001) προστέθηκε στο Σύνταγμα το άρθρο 9^Α. Με το άρθρο αυτό κατοχυρώθηκε πλέον ρητά στο Σύνταγμα η προστασία των προσωπικών δεδομένων και ανατέθηκε ρητά από το Σύνταγμα η διασφάλισή του σε Ανεξάρτητη Αρχή.

A. ΑΡΘΡΟ 9^Α ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών δεδομένων, όπως νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή, που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει.

B. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

1. Φορείς δικαιώματος

Φορείς είναι <<όλοι>>, εφόσον όλοι είμαστε υποκείμενα προσωπικών δεδομένων. Αναλύοντας το άρθρο 9^Α του Ελληνικού Συντάγματος προκύπτει σαφώς ότι αυτό αφορά και τους Έλληνες και τους αλλοδαπούς και τα νομικά πρόσωπα, αφού και για αυτά υπάρχει κίνδυνος να φαλκιδευθεί η συμμετοχή τους στην οικονομική-κοινωνική-πολιτική ζωή της χώρας. Επίσης δικαιούχοι προστασίας της αξιοπρέπειάς τους δεν είναι μόνο οι έντιμοι, άψογοι, ευπρεπείς. Δικαιούχοι είναι βεβαίως και οι ύποπτοι, οι διωκόμενοι, οι φυλακισμένοι και τα παντός τύπου ιδιαιτεροτήτων άτομα.

2. Υφή δικαιώματος

Εξάλλου το δικαίωμα του άρθρου 9^Α Συντ. είναι ένα **αμυντικό δικαίωμα**, όπως και το δικαίωμα του αμέσως προηγούμενου άρθρου 9.

Από τη διατύπωση του άρθρου αυτού, προκύπτει ότι πρόκειται για ένα αμυντικό δικαίωμα κατά των επεμβάσεων στις θεμελιώδεις ελευθερίες και ιδίως στο δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής.

3. Παραίτηση-συγκατάθεση

Παραίτηση γενική για το μέλλον από το δικαίωμα προστασίας ευαίσθητων δεδομένων δε χωρεί, καθώς δεν είναι κάτι τέτοιο συμβατό με το Σύνταγμα. Αντίθετα, ειδική συναίνεση ή παραίτηση από το δικαίωμα είναι παραδεκτή, αρκεί η συγκατάθεση να είναι συγκεκριμένη και να παρέχεται ελεύθερα και από φορέα που έχει πλήρη συνείδηση των πραττομένων του.

Γ. ΤΟ ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Πριν τη ρητή αυτή πρόβλεψη τα προσωπικά δεδομένα προστατεύονταν στα πλαίσια του απαραβίαστου της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 9 Συντ.). Η προστασία όμως αυτή μέσω του άρθρου 9, ενόψει μάλιστα και της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης, κρίθηκε ανεπαρκής. Άλλωστε δεκτό γίνεται ότι η επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών δε θίγει απαραίτητα μόνο τον ιδιωτικό βίο, αλλά και ενδεχομένως και άλλα συνταγματικά κατοχυρωμένα ατομικά δικαιώματα, τα οποία απαγορεύουν *in concreto* τη συλλογή και επεξεργασία τέτοιων πληροφοριών.

Το άρθρο 9^Α λοιπόν του Συντάγματος κατοχυρώνει ένα αυτοτελές δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Παρά την ελλειπτικότητα της σχετικής διάταξης δεν αμφισβητείται ότι το περιεχόμενο του δικαιώματος συνίσταται στην κατοχύρωση των βασικών αρχών που έχουν αποτυπωθεί σε διεθνή και δεσμευτικά για τη χώρα μας κείμενα και διέπουν το σύστημα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Πρόκειται για το σκληρό πυρήνα των αρχών της προστασίας προσωπικών δεδομένων, οι οποίες εξειδικεύονται **αφενός** στη θεμελίωση της νομιμότητας της επεξεργασίας, είτε στη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, είτε σε ρητή διάταξη νόμου και **αφετέρου** στην επιδίωξη του νόμιμου και θεμιτού σκοπού της επεξεργασίας και στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ατόμου στις πληροφορίες που το αφορούν, ενώ καθοριστικός είναι και ο ανεξάρτητος έλεγχος της εφαρμογής των κανόνων που θεσπίζει ο νομοθέτης, στον οποίο το Σύνταγμα έχει εμπιστευθεί τη συγκεκριμενοποίηση του δικαιώματος και των όρων συγκρότησης και λειτουργίας της

ανεξάρτητης αρχής, η οποία έχει επιφορτιστεί με τη διασφάλιση του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Έτσι, με τη συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος προστασίας προσωπικών δεδομένων ο νομοθέτης δεσμεύεται όσον αφορά το επίπεδο προστασίας, το οποίο δεν μπορεί να μειωθεί, αλλά αντίθετα πρέπει, ενόψει της ταχύτατης εξέλιξης της πληροφοριακής τεχνολογίας, να βελτιώνεται προς την κατεύθυνση της λήψης πρόσθετων μέτρων προστασίας, ενώ η άσκηση του δικαιώματος αυτού υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που καθίστανται αναγκαίοι για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος και για την προστασία των δικαιωμάτων των άλλων, με την τήρηση βέβαια της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας (άρθρο 25).

Όσο αφορά το πεδίο ισχύος, το άρθρο 9^A κατοχυρώνει ένα πεδίο διαμόρφωσης της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, στα πλαίσια του οποίου καθίσταται δυνατή η εξέλιξή του και το οποίο θεωρείται απρόσιτο τόσο απέναντι στην κρατική εξουσία όσο και απέναντι στους λοιπούς ιδιώτες, πράγμα που δεν αμφισβητείται πλέον ενόψει της νέας διατύπωσης της συνταγματικής διάταξης του **αρ.25παρ.1εδ.γ'**, σύμφωνα με την οποία <<τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν>>. Αυτό σημαίνει ότι το κράτος δεν μπορεί να αρκείται μόνο στην αποχή των προσβολών του δικαιώματος αυτού από τα όργανά του, αλλά οφείλει να προβαίνει καις τη λήψη θετικών μέτρων για την αποτροπή των παραβιάσεων του δικαιώματος του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού.

II. ΝΟΜΟΣ 2472/97

Σε νομοθετικό επίπεδο ο Ν.2472/97 αποτελεί το ρυθμιστικό κορμό της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Πάντως η διαδικασία της εισαγωγής στην Ελλάδα νομοθεσίας σχετικής με τα προσωπικά δεδομένα υπήρξε δυσχερής, αφού διήρκησε 14 χρόνια.. Το τέλος της διαδικασίας αυτής έδωσε στις 23 Οκτωβρίου 1995, οπότε δημοσιεύθηκε η Οδηγία 95/46/EΚ, την οποία τα κράτη-μέλη καλούνταν να μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο. Το ελληνικό κράτος ανταποκρινόμενο στις υποχρεώσεις του ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ψηφίζει το νόμο 2472/1997 ρυθμίζοντας επιτέλους το ζήτημα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην ελληνική έννομη τάξη.

Όπως αναφέρεται στην Εισηγητική έκθεση του νόμου, η θέσπιση της ειδικής ρύθμισης δικαιολογείται από τη διαπίστωση ότι δεν αρκούν οι γενικές διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητας (άρθρα 9 παρ.1 εδ.2, 2 παρ.1, 5 παρ.1 και 19Σ και η ΑΚ 57), επειδή οι κίνδυνοι από την απεριόριστη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών είναι ασυγκρίτως πιο άμεσοι για το άτομο και την ιδιωτική ζωή από τις συνήθεις προσβολές της προσωπικότητας. Οι νέες ρυθμίσεις προβαίνουν στη συγκεκριμενοποίηση των γενικών ρητρών και περιορίζουν σημαντικά τη διαπλαστική εξουσία του δικαστή, διευρύνουν την έννοια των παράνομων προσβολών της προσωπικότητας και προβλέπουν απαγορεύσεις και περιορισμούς στην πηγή των κινδύνων (προληπτική λειτουργία). Επιπλέον, οι ρυθμίσεις αυτές θεωρούνται αναγκαίες για τη διασφάλιση του φιλελεύθερου και δημοκρατικού χαρακτήρα της τεχνολογικής ανάπτυξης, καθώς και ότι δεν κατοχυρώνουν απλώς την ιδιωτική σφαίρα, αλλά διασφαλίζουν την άσκηση των περισσότερων από τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Ο ν.2472/97 συνιστά ένα (προστατευτικό) πλαίσιο κανόνων που εδράζεται σε τρεις πυλώνες_ 1)σε ένα σύστημα ουσιαστικών ρυθμίσεων που θέτει τις προϋποθέσεις νομιμότητας της επεξεργασίας και προσδιορίζει δεσμευτικά το σημείο ισορροπίας μεταξύ των αντιτιθέμενων δικαιωμάτων και συμφερόντων, 2)στην αναγνώριση δικαιωμάτων στα πρόσωπα ώστε να προστατεύουν τα συμφέροντά τους και, τέλος, 3)στην εισαγωγή και οργάνωση θεσμικού ελέγχου προστασίας προσωπικών δεδομένων ώστε να εξασφαλίζεται η εφαρμογή της νομοθεσίας.

III. Ν.2774/1999

(ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΤΟΜΕΑ)

Η Σχέση του με τον νόμο 2472/97

Η έκρηξη των τηλεπικοινωνιακών μέσων και η ανάπτυξη των πολυμέσων, του διαδικτύου (internet) και γενικά οι νέες προηγμένες ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να οδηγήσουν στην προσβολή της ιδιωτικής ζωής του χρήστη, και για το λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαία η θέσπιση ειδικών νομοθετικών, κανονιστικών, τεχνικών διατάξεων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνοντας υπόψη την εισαγωγή των νέων ψηφιακών τεχνολογιών στα δημόσια τηλεπικοινωνιακά δίκτυα, τα οποία δημιουργούν ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την προστασία

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του χρήστη εξέδωσε την οδηγία 97/66/ΕΚ. Η οδηγία αυτή συμπληρώνει την οδηγία 95/46 και συνιστά τηλεπικοινωνιακή υπηρεσία.

Για την προσαρμογή του ελληνικού δικαίου στην οδηγία, θεσπίστηκε ο Ν.2774/1999 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

Οι διατάξεις για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων και της ιδιωτικής τους ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα δεν χαρακτηρίζονται από την αυτοτέλεια και εντάσσονται στις γενικότερες ρυθμίσεις για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι οποίες κατά τη διάταξη του άρθρου 1 του ν.2774/1999 εφαρμόζονται και για κάθε ζήτημα σχετικό με την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών που δεν ρυθμίζονται επαρκώς από το νόμο, πράγμα που σημαίνει ότι τα κενά που εμφανίζονται στο ν.2774/99 καλύπτονται από τις διατάξεις του νόμου 2472/97, δηλαδή οι φορείς τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών δεσμεύονται από τις επιταγές και τις υποχρεώσεις που θεσπίζει ο ν.2472/97, ενώ οι διατάξεις για την προστασία των δεδομένων στις τηλεπικοινωνίες ως ειδικές υπερισχύουν των γενικών ρυθμίσεων του ν.2472/97.

IV. ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

A. Η ΣΥΜΒΑΣΗ 108 (ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ)

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28.01.1981, γνωστή και ως Σύμβαση 108, συνιστά το πρώτο δεσμευτικό διεθνές κείμενο. Πρόκειται για ένα κείμενο που θέτει τις γενικές κατευθύνσεις για την προστασία των προσωπικών στοιχείων κάθε φυσικού προσώπου από την αυθαίρετη επεξεργασία τους με τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μηχανικών και ιδίως ηλεκτρονικών μέσων.

Περιέχει μια σειρά εγγυήσεων και δικαιωμάτων υπέρ των προσώπων, τα οποία αφορούν τα δεδομένα και προβλέπει την ίδρυση εθνικών αρχών, οι οποίες επιφορτίζονται με τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της σύμβασης.

Η Σύμβαση 108 άρχισε να ισχύει έναντι της Ελλάδος από την 1.1.1995 έχοντας κυρωθεί με το ν.2068/1996 και κατέστη αναπόσπαστο μέρος

του εσωτερικού ελληνικού δικαίου σύμφωνα με τη συνταγματική διάταξη του αρ.28 παρ.1 Συντ.

Άρθρα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα μπορούσαν να αναφερθούν τα εξής. Με το άρθρο 12 θεσπίζεται η αρχή της <<ελεύθερης διασυνοριακής ροής>> , οπότε τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν, με μοναδικό σκοπό την προστασία του ιδιωτικού βίου, να απαγορεύουν ή να υποβάλλουν σε ειδική άδεια τη διασυνοριακή ροή των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα, που προορίζονται για το έδαφος άλλου κράτους μέλους. Ασφαλώς και η αρχή αυτή δεν είναι απόλυτη αλλά υπόκειται σε ορισμένες δικαιολογημένες εξαιρέσεις.

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 13 στα πλαίσια εφαρμογής της σύμβασης, τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προσφέρουν αμοιβαία συνδρομή και για την επίτευξη αυτού του σκοπού, κάθε συμβαλλόμενο μέρος ορίζει μία ή περισσότερες αρχές με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και η αρχή αυτή οφείλει μετά από σχετική αίτηση της αρχής άλλου συμβαλλόμενου μέρους να παρέχει πληροφορίες για το δίκαιο και τη διοικητική πρακτική του σχετικά με την προστασία των πληροφοριών και να λαμβάνει, σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία όλα τα κατάλληλα μέτρα για την παροχή πληροφοριών ουσίας, που αφορούν αυτοματοποιημένη επεξεργασία πραγματοποιούμενη στο έδαφος του, με εξαίρεση τις πληροφορίες που αποτελούν αντικείμενο αυτής της επεξεργασίας.

B. Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ SCHENGEN ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ SCHENGEN

1) ΓΕΝΙΚΑ

Το 1985 οι κυβερνήσεις των κρατών του Βελγίου, των Κάτω Χωρών, του Λουξεμβούργου, της Γαλλίας και της Γερμανίας υπέγραψαν στην πόλη Schengen του Λουξεμβούργου μια συμφωνία με απώτερο στόχο την προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα κατά την κυκλοφορία των προσώπων, τη μεταφορά των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα των κρατών αυτών και στη διευκόλυνση της μεταφοράς και κυκλοφορίας των εμπορευμάτων στα κράτη αυτά. Η Ελλάδα προσχώρησε σε αυτή τη συμφωνία μαζί με άλλα κράτη με την υπογραφή σχετικού πρωτοκόλλου προσχώρησης την 6^η Νοεμβρίου 1992.

Με σκοπό την υλοποίηση της Συμφωνίας Schengen κρίθηκε σκόπιμη η σύναψη μιας συμπληρωματικής σύμβασης, η οποία θα καθόριζε τις

βασικές αρχές, οι οποίες θα εφαρμόζονταν από τα κράτη-μέλη. Η σύμβαση αυτή ονομάζεται <<Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen>>, η οποία υπογράφηκε στις 19.06.1990 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν.2514/1997.

Η Συμφωνία και η Σύμβαση Εφαρμογής της αποτελούν ένα ολοκληρωμένο πλέγμα διατάξεων, το οποίο στηρίζεται στην αρχή της <<εμπιστοσύνης των ελέγχων>> που θα διεξάγουν οι αρχές των χωρών και προκαταλαμβάνει τις ρυθμίσεις στους τομείς αστυνομικής, τελωνειακής και δικαστικής συνεργασίας.

2. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ SCHENGEN

A. Σκοπός του Συστήματος

Με την κατάργηση των διάφορων διασυνοριακών ελέγχων μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών προκύπτουν διάφοροι κίνδυνοι για τη δημόσια τάξη και την ασφάλεια της Ενωμένης Ευρώπης και δημιουργείται επιτακτική ανάγκη θέσπισης αντισταθμιστικών μέτρων ασφαλείας. Ένα από τα μέτρα που προβλέπει η Σύμβαση Εφαρμογής με τη διάταξη άρθρου 92 προκειμένου να αντισταθμίσει το έλλειμμα ασφαλείας είναι η δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών που θα στηρίζεται στη σύγχρονη τεχνολογία της πληροφορικής. Σύμφωνα με τη διάταξη τα συμβαλλόμενα μέρη εγκαθιστούν και διατηρούν και ένα κοινό σύστημα πληροφοριών, το οποίο καλείται Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν και το οποίο απαρτίζεται από ένα εθνικό τμήμα σε κάθε συμβαλλόμενο μέρος και από μία τεχνική υπηρεσία υποστήριξης. Το Σύστημα Πληροφοριών παρέχει τη δυνατότητα στις αρχές που έχουν οριστεί από τα συμβαλλόμενα μέρη μέσω μιας αυτοματοποιημένης διαδικασίας αναζήτησης, να διαθέτουν καταχωρήσεις προσώπων και αντικειμένων κατά τη διενέργεια των συνοριακών ελέγχων και εξακριβώσεων, καθώς και άλλων αστυνομικών και τελωνειακών ερευνών στο εσωτερικό της χώρας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 93 ΣΣΕΣ, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν έχει σκοπό την προστασία της δημόσιας τάξης και ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης και της κρατικής ασφαλείας, καθώς και την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης για την κυκλοφορία των προσώπων στην επικράτεια των συμβαλλόμενων μερών με τη χρησιμοποίηση πληροφοριών, οι οποίες διαβιβάζονται μέσω του συστήματος αυτού.

Το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν προβλέπει ένα κεντρικό σύστημα πληροφοριών και τα επιμέρους εθνικά, τα οποία λειτουργούν στα συμβαλλόμενα κράτη. Η λειτουργία του ΣΠΣ στηρίζεται στον κανόνα ότι τα εθνικά συστήματα δεν μπορούν να ανταλλάζουν απευθείας μεταξύ τους τα δεδομένα (πληροφορίες), τα οποία περιέχονται στο ΣΠΣ, αλλά μόνο μέσω της χρήσης του κεντρικού συστήματος, το οποίο τροφοδοτείται με τα δεδομένα όλων των κρατών.

B. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το ΣΠΣ περιέχει αποκλειστικά και μόνο τις κατηγορίες των Δεδομένων (πληροφοριών), οι οποίες παρέχονται από τα συμβαλλόμενα μέρη και οι οποίες είναι απαραίτητες για τους σκοπούς, οι οποίοι επιδιώκονται από τις διατάξεις των άρθρων 95 έως 100 της Συμβάσεως, Είναι προφανές ότι η συλλογή αυτών των δεδομένων περιορίζει την παρεχόμενη από το άρθρο 9^A Συντ. προστασία του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων, ο περιορισμός αυτός όμως πραγματοποιείται υπό αυστηρές προϋποθέσεις και με σαφείς σκοπούς την διασφάλιση δημόσιας τάξης και ασφάλειας και άρα εναρμονίζονται με τις προαναφερθείσες αρχές του ΟΟΣΑ και της Σ.108.

Οι κατηγορίες δεδομένων, οι οποίες περιλαμβάνονται στο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν αφορούν

- α. τα σεσημασμένα πρόσωπα
- β. τα αντικείμενα, τα οποία αναφέρονται στη διάταξη του άρθρου 100 της ΣΣΕΣ και τα οχήματα, τα οποία αναφέρονται στη διάταξη του 99 της ίδιας συμβάσεως.

Τα στοιχεία τα οποία καταχωρούνται, κατά ανώτατο όριο στο ΣΠΣ σχετικά με τα πρόσωπα είναι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 94 παρ.4 της ΣΣΕΣ τα ακόλουθα

- i. το επώνυμο και το όνομα
- ii. τα ιδιαίτερα, αντικειμενικά και αναλλοίωτα φυσικά χαρακτηριστικά
- iii. το πρώτο γράμμα του δεύτερου ονόματος
- iv. η ημερομηνία και ο τόπος γέννησης
- v. το φύλλο
- vi. η ιθαγένεια
- vii. η ένδειξη ότι τα πρόσωπα είναι οπλισμένα
- viii. η ένδειξη ότι τα πρόσωπα είναι βίαια
- ix. ο λόγος της σημάσεως
- x. η στάση η οποία ενδείκνυται να τηρηθεί

Πέραν των στοιχείων αυτών δεν επιτρέπεται να μνημονεύονται και άλλα δεδομένα (πληροφορίες). Οι κατηγορίες δεδομένων, οι οποίες περιέχονται στο ΣΠΣ είναι μόνο αυτές οι οποίες περιλαμβάνονται στις διατάξεις των άρθρων 95 έως και 100 της ΣΣΕΣ. Αυτές είναι

1) Τα δεδομένα τα οποία αφορούν καταζητούμενα προς σύλληψη, πρόσωπα με σκοπό την έκδοσή τους (άρθρο 95) 2) Δεδομένα τα οποία αφορούν αλλοδαπούς με σκοπό την άρνηση της εισόδου τους στο έδαφος των συμβαλλόμενων κρατών (άρθρο 96) 3) Δεδομένα τα οποία αφορούν πρόσωπα τα οποία εξαφανίστηκαν ή πρόσωπα, τα οποία για τη δική τους προστασία ή για την πρόληψη απειλών πρέπει να κρατηθούν (άρθρο 97) 4) Δεδομένα τα οποία αφορούν μάρτυρες, πρόσωπα τα οποία καλούνται να απολογηθούν κτλ. (άρθρο 98) 5) Δεδομένα σχετικά με τα πρόσωπα και τα οχήματα, με σκοπό τη διακριτική παρακολούθηση ή τον έλεγχο αυτών (άρθρο 99) 6) Δεδομένα τα οποία αφορούν αντικείμενα, τα οποία αναζητούνται για κατάσχεση ή για να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία στην ποινική διαδικασία (άρθρο 100)

Γ. ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΣΠΣ

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 102 της ΣΣΕΣ τα συμβαλλόμενα κράτη δεν δύνανται να χρησιμοποιούν τα δεδομένα παρά μόνο για τους σκοπούς οι οποίοι αντιστοιχούν στην κάθε σήμανση. Τα δεδομένα μπορούν να αντιγραφούν μόνο για τεχνικούς σκοπούς και μόνο εφόσον η αντιγραφή είναι αναγκαία για την άμεση αναζήτησή τους από τις αρχές, οι οποίες μνημονεύονται στο άρθρο 101 της ΣΣΕΣ.

Στα πλαίσια των σημάνσεων, οι οποίες περιγράφονται στα άρθρα 95-100 της ΣΣΕΣ. Κάθε παρέκκλιση από την άνω αρχή, η οποία τίθεται με τη διάταξη του αρ. 102 παρ. 1 προκειμένου να αντικατασταθεί ένας τύπος σημάνσεως από έναν άλλον τύπο σημάνσεως, πρέπει να δικαιολογείται από την ανάγκη προλήψεως μιας υφιστάμενης, σοβαρής και άμεσης απειλής για τη Δημόσια Τάξη και Δημόσια

Ασφάλεια (άρθρο 103 παρ. 3). Για το σκοπό αυτό πρέπει να λαμβάνεται η προηγούμενη συγκατάθεση του Συμβαλλόμενου μέρους, το οποίο προβαίνει στη σήμανση.

Ακόμη, τα δεδομένα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν καταρχήν για διοικητικούς σκοπούς. Κατ' εξαίρεση, τα δεδομένα, τα οποία έχουν καταχωρηθεί σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 96 της ΣΣΕΣ μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία κάθε

συμβαλλόμενου μέρους μόνο για τους σκοπούς, οι οποίοι απορρέουν από τη διάταξη του άρθρου 101 παρ2 της ΣΕΣΣ.

Η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους οφείλει να εναρμονίζεται με τους επιδιωκόμενους από τη Σύμβαση σκοπούς.

Δ. ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΣΠΣ

Καταρχήν το άτομο δικαιούται να λαμβάνει γνώση των πληροφοριών, οι οποίες συγκεντρώνονται στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν και αφορούν το άτομό του. Η Εθνική Αρχή Ελέγχου, η οποία προβλέπεται από τη διάταξη του άρθρου 114 παρ1 της ΣΕΣΣ αποφαινεται εάν και υπό ποιους όρους οι σχετικές πληροφορίες είναι ανακοινώσιμες.

Ωστόσο η ανακοίνωση της πληροφορίας προς το ενδιαφερόμενο άτομο αποκλείεται, εάν αυτή θεωρηθεί ότι είναι δυνατόν να παραβιάσει:

-την εκτέλεση του νομίμου μέτρου, το οποίο προβλέπεται από τη Σύμβαση ή

-την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτου προσώπου

Επιπλέον, η ανακοίνωση της πληροφορίας αποκλείεται σε κάθε περίπτωση, διαρκούς της χρονικής περιόδου, κατά την οποία γίνεται σήμανση, με σκοπό τη διακριτική παρακολούθηση (άρθρο 109 παρ2)

Γ. Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ

Η εν λόγω Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης <<για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών>> δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 1995.

Πρόκειται για ένα αναλυτικό και μακροσκελές κείμενο, στα άρθρα του οποίου καθορίζονται οι ευρύτεροι όροι υπό τους οποίους πρέπει να πραγματοποιείται η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ο νόμος 2472/1997 ψηφίσθηκε με στόχο να προσαρμοσθεί η ελληνική έννομη τάξη στην οδηγία 95/46/ΕΚ.

Δ. Ο ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 45/2001 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.

Ο Κανονισμός αυτός επιδιώκει να διασφαλίσει τόσο την ουσιαστική τήρηση των κανόνων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και

ελευθεριών των προσώπων, όσο και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ των κρατών-μελών και των οργάνων και οργανισμών της κοινότητας ή μεταξύ των οργάνων και οργανισμών της κοινότητας στο πλαίσιο άσκησης των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους. Για το σκοπό αυτό πρέπει να θεσπιστούν αναγκαστικές διατάξεις όσον αφορά τα όργανα και τους οργανισμούς της κοινότητας. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν για κάθε είδους επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την οποία διενεργούν όλα τα όργανα και όλοι οι οργανισμοί της κοινότητας, στο μέτρο που η επεξεργασία αυτή εκτελείται για την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν εν όλω ή εν μέρει, στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου.

Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται, λοιπόν, σε φορείς που έχουν συσταθεί εκτός του κοινοτικού πλαισίου και ο ευρωπαϊός επόπτης προστασίας δεδομένων δεν είναι αρμόδιος να παρακολουθεί την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους φορείς αυτούς.

Εξάλλου, ο Κανονισμός αυτός δε θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών βάσει των οδηγιών 95/46/ΕΚ και 97/66/ΕΚ και δεν αποσκοπεί στην τροποποίηση των πρακτικών και διαδικασιών, οι οποίες έχουν καθιερωθεί νομίμως από τα κράτη-μέλη στον τομέα της εθνικής ασφάλειας, της προάσπισης, της τάξης και της πρόληψης, ανίχνευσης, έρευνας και δίωξης των αξιόποινων πράξεων, τηρουμένων των διατάξεων, του πρωτοκόλλου περί προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Διεθνούς

ΜΕΡΟΣ Β'

Ι.ΟΡΙΣΜΟΙ - ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Ο όρος <<δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα>> είναι νέος όρος και εισήχθη με το νόμο 2472/97. Όπως μαρτυρεί η ετυμολογική προσέγγιση του όρου, η προέλευσή του είναι απευθείας από την ορολογία της πληροφορικής, στην οποία γίνεται ευρύτατη χρήση του όρου <<data>>, <<δεδομένα>>.

Εννοιολογική προσέγγιση του όρου, σύμφωνα και με τα οριζόμενα στο Νόμο, θεωρεί ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τις πτυχές της προσωπικότητας φυσικού προσώπου, το οποίο μπορεί να

προσδιοριστεί ατομικά, που υφίστανται ή που πρόκειται να υποστούν επεξεργασία. Ως εκ τούτου, ο όρος δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συμπροσδιορίζεται από την έννοια του <<υποκειμένου των δεδομένων>> και της <<επεξεργασίας>>.

Ζήτημα τίθεται με το κατά πόσον υπάρχουν πληροφορίες που αναφέρονται σε ένα πρόσωπο, χωρίς αυτές να μπορούν να είναι προσωπικές. Στην ένταση του προβλήματος αυτού, συμβάλλει και η εννοιολογική διαφορά των όρων <<δεδομένο>> και <<πληροφορία>>. Η επιλογή κάποτε του όρου <<δεδομένο>> αντί αυτού της <<πληροφορίας>> απηχεί τη νομοθετική βούληση για διεύρυνση του πεδίου προστασίας των στοιχείων της προσωπικότητας, επειδή ο όρος δεδομένα εμπεριέχει και πληροφορίες που δεν περιέχουν το επιπρόσθετο στοιχείο του <<ενδιαφέροντος>>. Αντίθετα, ο όρος <<πληροφορία>> εμπεριέχει δεδομένα με το στοιχείο του <<ενδιαφέροντος>>. Εξάλλου, παρά τη σιωπή του Νόμου, από το πλέγμα των προστατευτικών διατάξεων προκύπτει ότι τα προσωπικά δεδομένα αφορούν σε πρόσωπο, το οποίο βρίσκεται εν ζωή. Τέλος, a contrario, δεδομένα που αναφέρονται αποκλειστικά σε ένα πράγμα, χωρίς να προσδιορίζεται ή να μπορεί να προσδιοριστεί η ταυτότητα του φυσικού προσώπου που ασκεί δικαιώματα επ' αυτού, δεν θεωρούνται προσωπικά δεδομένα.

Επιπλέον, κατά το αρ.2παρ1εδ.β'στ.στ' του ν.2472/97, δε λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιοριστούν τα υποκείμενα των δεδομένων. Προκειμένου να ισχύσει αυτή η εξαίρεση απαιτείται να συντρέχουν κάποιες προϋποθέσεις: α)οι προσωπικές πληροφορίες να έχουν συλλεγεί στα πλαίσια στατιστικής έρευνας β)τα στοιχεία να έχουν συγκεντρωθεί, δηλαδή να έχουν τέτοιας επεξεργασίας, ώστε να παρουσιάζονται ως κατηγορίες ιδιοτήτων, χαρακτηριστικών ή τάσεων συνόλων πληθυσμού, οι οποίες να παρουσιάζονται ως ομαδοποιημένα αριθμητικά μεγέθη, π.χ. ποσοστιαίες μονάδες γ)ανεξάρτητα από την επεξεργασία που έχουν τύχει, τα στατιστικά στοιχεία πρέπει να εμφανίζονται κατά τρόπο ώστε να καθίσταται ανέφικτος ο προσδιορισμός των συγκεκριμένων φυσικών προσώπων από τα προσωπικά δεδομένα των οποίων σχηματίστηκαν. Ωστόσο, η εξαίρεση αυτή από την προστασία προσωπικών δεδομένων βρίσκει το όριο της

στην αρχή της αναλογικότητας. Σύμφωνα με την ορθή νομολογία του Γερμανικού Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου, η υποχρεωτική συλλογή του σύνολο των προσωπικών πληροφοριών των πολιτών, ακόμα και ανωνυμοποιημένων, από το κράτος, αντίκειται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, καθώς επιφυλάσσει για τους ανθρώπους μεταχείριση αντικειμένου.

Εφόσον τα στατιστικά στοιχεία, παρόλο που παρουσιάζονται συγκεντρωτικά και ανωνυμοποιημένα, είναι δυνατόν να αποκαλύπτουν, έστω και σε έναν μόνο αποδέκτη, ποια είναι τα συγκεκριμένα πρόσωπα τα οποία αφορούν, παύει να ισχύει η εξαίρεση και περιλαμβάνονται στην έννοια δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αυτό ισχύει π.χ. στις περιπτώσεις τοπικών στατιστικών ερευνών σε ολιγάνθρωπες γεωγραφικές περιοχές, στις οποίες η κατηγοριοποιημένη μετάδοση των στοιχείων κατά ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο, επάγγελμα κτλ χάνει τον απρόσωπο χαρακτήρα της για την τοπική κοινωνία, η οποία συνδυάζοντας γνωστικά στοιχεία μπορεί να προβεί να σε προσδιορισμό των υποκειμένων που συμπεριελήφθησαν στην έρευνα. Στις περιπτώσεις αυτές τα στατιστικά στοιχεία διέπονται από τις προστατευτικές διατάξεις του Νόμου.

Όσον αφορά τη διάκριση απλών και ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων καταρχήν προκρίνονται δύο αντίστοιχοι κατάλογοι:

Α. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝ/ΑΠΛΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ:

i. Στοιχεία αναγνώρισης

προσωπικά στοιχεία, επίσημα στοιχεία ληξιαρχείου, καταγωγή, στοιχεία ταυτότητας, λοιπά στοιχεία αναγνώρισης

ii. Προσωπικά χαρακτηριστικά

Φυσικά χαρακτηριστικά, ενδιαφέροντα, συνήθειες, μετακινήσεις-ταξίδια, στοιχεία προσωπικότητας, λοιπά στοιχεία προσωπικών χαρακτηριστικών

iii. Οικογενειακές συνθήκες

έγγαμος βίος, οικογενειακή κατάσταση, κοινωνικές επαφές, λοιπά στοιχεία οικογενειακών συνθηκών

iv. Εκπαίδευση

δεδομένα ακαδημαϊκής δραστηριότητας, τομείς ειδίκευσης και πιστοποιητικά, Σπουδαστικό/ Μαθητικό αρχείο, εγγραφή σε επιτροπές, επαγγελματική ειδίκευση.

v. Οικονομική κατάσταση

έσοδα, περιουσιακά στοιχεία, επενδύσεις, απολογισμός εξόδων, δάνεια, υποθήκες, πιστώσεις, επιδόματα, εργασιακά προνόμια, επιχορηγήσεις, δεδομένα ασφάλισης, σύνταξη γήρατος, αγαθά και υπηρεσίες που προσφέρονται στο άτομο ή που προσφέρει το άτομο, τραπεζικοί λογαριασμοί, πιστωτικές κάρτες, κληρονομία, αποζημίωση.

vi. Εργασία

παρούσα εργασία, δεδομένα πρόσληψης, δεδομένα λύσης εργασιακής σχέσης, ιστορικό εργασίας, εργασιακή συμπεριφορά, περιγραφή εργασίας, αξιολόγηση εργασίας, εκπαιδευτικό αρχείο, δεδομένα ασφάλειας, αμοιβές και κρατήσεις, εργασιακές παροχές.

B.O ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η ρύθμιση του άρθρου 7 του ν.2472/97 αφορά, ειδικότερα τις εξής κατηγορίες δεδομένων (άρθρο 2β):

i. τα δεδομένα που αφορούν τη **φυλετική** (συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών για το χρώμα του δέρματος) ή **εθνική προέλευση**.

ii. τα **πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις**- συμπεριλαμβανομένης της απουσίας οποιασδήποτε θρησκευτικής πίστης. Οι κατηγορίες αυτές καλύπτουν τις πληροφορίες για τις δραστηριότητες του προσώπου, στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα στον πολιτικό, θρησκευτικό ή φιλοσοφικό τομέα.

iii. Τη **συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση**.

iv. Την **υγεία**, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών για την παρελθούσα, παρούσα και μελλοντική φυσική ή πνευματική κατάσταση και των πληροφοριών για την κατάχρηση ναρκωτικών και οινόπνευματων ποτών. Οι πληροφορίες μπορεί να αναφέρονται σε έναν ασθενή, έναν υγιή ή έναν άνθρωπο που απεβίωσε.

v. την **κοινωνική πρόνοια**.

vi. την **ερωτική ζωή**

vii. Τα δεδομένα σχετικά με **ποινικές διώξεις ή καταδίκες**. Ως ποινικές καταδίκες νοούνται ποινές υπό την έννοια του ποινικού δικαίου και στο πλαίσιο μιας ποινικής διαδικασίας. Συνεπώς δεν εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή οι πειθαρχικές διώξεις ή οι αστικές κυρώσεις.

Ο παραπάνω διαχωρισμός των προσωπικών δεδομένων σε κοινά/απλά και ευαίσθητα κατέστη δεσμευτικός σύμφωνα με την Οδηγία 95/46/EK

και μάλιστα στο ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ, υπό τίτλο <<Ειδικές κατηγορίες επεξεργασίας>>. Στο τμήμα αυτό η οδηγία απαγορεύεται η επεξεργασία ενός συνόλου προσωπικών δεδομένων, τα οποία εμπίπτουν σε συγκεκριμένες κατηγορίες πληροφοριών. Κατά την αντίληψη του κοινοτικού νομοθέτη, οι κατηγορίες αυτών των πληροφοριών εμπεριέχουν *ex definitione* ένα επιπρόσθετο πληροφοριακό φορτίο που χαρακτηρίζει τα υποκείμενα των δεδομένων (άρθρο 8 Οδηγίας). Ο εθνικός νομοθέτης τήρησε την εν λόγω κατεύθυνση της Οδηγίας προβλέποντας στο αρ.2 στοιχείο β' τις ειδικές κατηγορίες *ευαίσθητων* προσωπικών δεδομένων, περιλαμβάνοντας το σύνολο των ευαίσθητων δεδομένων και άλλες κατηγορίες (<<κοινωνική πρόνοια, συμμετοχή σε ένωση και σωματείο, ποινικές διώξεις και καταδίκες>>). Οι κατηγορίες των ευαίσθητων δεδομένων απαριθμούνται περιοριστικά από το νόμο, συμπέρασμα στο οποίο οδηγεί τόσο η *απουσία γενικής αρχής*, βάσει της οποίας μια κατηγορία εντάσσεται στα απλά ή στα ευαίσθητα δεδομένα, όσο και της απουσίας της λέξης <<ιδίως>>, στην οποία καταφεύγει ο νομοθέτης προκειμένου να σηματοδοτήσει την ενδεικτικότητα μιας απαρίθμησης (βλ. π.χ. την οριοθέτηση της έννοιας της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων), καθώς και στη φύση των διατάξεων για την προστασία ευαίσθητων δεδομένων ως *εξαιρετικών* (άρθρο 7).

Προχωρώντας στην ανάλυση του ορισμού των ευαίσθητων δεδομένων, σκόπιμο είναι να σταθούμε στη διαπίστωση τότε οι εκάστοτε πληροφορίες θεωρούνται ευαίσθητα δεδομένα. Σύμφωνα με το νόμο, καθοριστικός είναι ο ορίζοντας κατανόησης του μέσου αποδέκτη της πληροφορίας, καθώς και οι γενικότερες συνθήκες επεξεργασίας. Έτσι, λ.χ. οι πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν αναφέρονται μόνο στην ένταξη σε ένα πολιτικό κόμμα ή σε μια εκκλησία, αλλά καλύπτουν και τις δραστηριότητες του προσώπου, στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, στον πολιτικό, θρησκευτικό ή φιλοσοφικό τομέα.

Η διαπίστωση ότι οι εκάστοτε πληροφορίες συνιστούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, μπορεί να συνάγεται από το ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς ή να προκύπτει έμμεσα. Έτσι, λ.χ. ως δεδομένα που αφορούν την υγεία(ιατρικά δεδομένα) μπορούν να θεωρηθούν οι πληροφορίες που αφορούν τη λήψη φαρμάκων, αλλά και τη χρήση ναρκωτικών ή την ψυχική υγεία. Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι,

σύμφωνα με την Αρχή, τα στοιχεία της ταυτότητας αλλοδαπών ασθενών, τα οποία είναι καταρχήν <<απλά>> δεδομένα, μπορούν να καταστούν ευχερώς ευαίσθητα, αν από αυτά προκύπτει έστω και έμμεσα ότι ο συγκεκριμένος αλλοδαπός πάσχει από κάποια ασθένεια. Στην έννοια των ιατρικών δεδομένων υπάγονται, ελλείψει ειδικής ρύθμισης και τα γενετικά δεδομένα. Η τελευταία αυτή κατηγορία αυτή δεδομένων μπορεί ακόμα να θεωρηθεί ότι αφορά και τη φυλετική ή εθνική καταγωγή ενός προσώπου και, συνεπώς, ότι εμπίπτει στα <<ευαίσθητα >> δεδομένα. Ειδικότερα, ως γενετικά δεδομένα, σύμφωνα με την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, η οποία υιοθετεί το σχετικό ορισμό που αναφέρεται στη Σύσταση Νο R(92) 1 του Συμβουλίου της Ευρώπης, νοούνται τα δεδομένα που αφορούν τα κληρονομικά χαρακτηριστικά ή τα πρότυπα κληρονομικότητας των χαρακτηριστικών αυτών σε μια ομάδα ατόμων, αλλά και τα δεδομένα για τους φορείς γενετικής πληροφορίας σε μια ατομική ή γενετική γραμμή που σχετίζονται με οποιαδήποτε άποψη της υγείας ή της ασθένειας, είτε πρόκειται για προσδιορίσιμα/αναγνωρίσιμα χαρακτηριστικά είτε όχι.

Ζήτημα ανακύπτει περαιτέρω, ως προς το αν εμπίπτουν τα βιομετρικά δεδομένα στη ρύθμιση των ευαίσθητων δεδομένων από το νόμο. Βιομετρικά δεδομένα, ειδικότερα, είναι αυτά που αναφέρονται σε σωματικά χαρακτηριστικά, όπως είναι η επιδερμίδα, η ίρις του ματιού, το αποτύπωμα του προσώπου, το DNA, αλλά και στα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς, όπως είναι η υπογραφή, η κίνηση των χειλιών, η φωνή ή η δύναμη με την οποία χτυπάει κανείς τα πλήκτρα. Όπως γίνεται δεκτό, τα βιομετρικά δεδομένα μπορούν να θεωρηθούν ευαίσθητα δεδομένα, όταν περιέχουν πληροφορίες που αφορούν τη φυλετική προέλευση (π.χ. το χρώμα του δέρματος) ή την υγεία (ύπαρξη ή προδιάθεση κάποιας ασθένειας) του υποκειμένου των δεδομένων. Προϋπόθεση για αυτό είναι ότι η εν λόγω κατηγορία δεδομένων έχει ως σημείο αναφοράς το ανθρώπινο σώμα και ότι είναι δυνατή η συσχέτιση τους με το υποκείμενο των δεδομένων, αν και τούτο αμφισβητείται, γεγονός που καθιστά αναγκαία την παρέμβαση του νομοθέτη (εθνικού και κοινοτικού).

Αντιθέτως, η ιδιότητα των δεδομένων ως ευαίσθητων δεν προκύπτει, όταν αυτή βασίζεται μόνο σε ορισμένη στατιστική πιθανότητα, όπως λ.χ. στην περίπτωση ονομάτων και επιθέτων που συνιστούν ένδειξη για

την ένταξη σε μια φυλετική ή εθνική ομάδα, Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν προκύπτει με βεβαιότητα ο ευαίσθητος χαρακτήρας των πληροφοριών. Το ίδιο συμβαίνει και αναφορικά με τον τόπο γέννησης ή κατοικίας, αφού και πάλι το στοιχείο αυτό δεν οδηγεί απόλυτα στη συναγωγή (του ευαίσθητου δεδομένου) της φυλετικής ή εθνικής προέλευσης.

Επίσης, τα πολιτικά φρονήματα δεν μπορεί να συναχθούν με ασφάλεια από ορισμένα έμμεσα στοιχεία, όπως λ.χ. από τις εφημερίδες που διαβάζει ή τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιεί ένα πρόσωπο, εκτός εάν ο υπεύθυνος της επεξεργασίας συλλέγει τα στοιχεία αυτά, με σκοπό ακριβώς να διακριβώσει τα πολιτικά φρονήματα ή τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις του- όπως λόγου χάρη συνέβαινε κατά τη μετεμφυλιακή περίοδο στη χώρα μας με το <<φακέλωμα των Ελλήνων Πολιτών>>.

Ο κλειστός αριθμός (numerous clausus) των κατηγοριών που υπάγονται στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων έχει ως συνέπεια ότι, καταρχήν, απαγορεύεται η ένταξη και άλλων κατηγοριών προσωπικών δεδομένων στο σύνολο των ευαίσθητων. Όριο της απαγόρευσης είναι τα συνταγματικά κατοχυρωμένα έννομα αγαθά, όταν αυτά εξεταζόμενα ad hoc κρίνεται ότι δεν προστατεύονται από τις διατάξεις για τα <<απλά>> δεδομένα. Το ζήτημα συνδέεται άμεσα με τη χορήγηση άδειας από την Αρχή για το νόμιμο και το θεμιτό της επεξεργασίας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (άρθρο 7παρ2), αλλά και τον αυτοπροσδιορισμό της εν λόγω αρμοδιότητας της Αρχής με βάση τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία και εφαρμογή του Νόμου. De lege ferenda, μια σύμφωνη με το Σύνταγμα προσθήκη στον κατάλογο των ευαίσθητων δεδομένων θα ήταν εκείνη των *δεδομένων των ανηλίκων*. Ενώ με το Νόμο επαυξάνεται η προστασία των δικαιωμάτων του άρθρου 21Σ (καθώς η υγεία και η κοινωνική πρόνοια προστατεύονται ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα), η προστασία της *παιδικής ηλικίας* ίσως να μην επιτυγχάνεται με την ίδια αποτελεσματικότητα που θα είχε η ένταξη όλων των δεδομένων των ανηλίκων στο σύνολο των ευαίσθητων.

Ο κλειστός αριθμός του καταλόγου των ειδικών κατηγοριών ευαίσθητων δεδομένων ισχύει μόνο για τον εφαρμοστή του δικαίου, όχι όμως και για το νομοθέτη, ο οποίος, στο μέτρο που με την ένταξη νέων ειδικών κατηγοριών δεδομένων δεν καθιστά δυσχερέστερη την

ελεύθερη κυκλοφορία τους εντός της Ε.Ε., έχει την ευχέρεια να διευρύνει τον εν λόγω κατάλογο.

Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν.2737/1999(<<Μεταμοσχεύσεις ανθρωπίνων ιστών και οργάνων και άλλες διατάξεις>>), το Εθνικό Μητρώο με τους λήπτες και τα Αρχεία των Δωρητών περιέχουν ευαίσθητα δεδομένα, κατά την έννοια του Νόμου.

Η απαγόρευση της συλλογής και επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων αίρεται στις περιπτώσεις που ορίζονται ως εξαιρέσεις από τον κανόνα της απαγόρευσης, ήτοι όταν συντρέχει μία από τις αναφερόμενες στο άρθρο 7 παρ2 του ν.2472/97 περιπτώσεις και λαμβάνεται άδεια από την Αρχή. Παράλληλα πρέπει να τηρούνται και οι γενικές αρχές και προϋποθέσεις του άρθρου 4 και να συντρέχει κάποια από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5. Τότε παύει η αυξημένη προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων και αυτά μεταβάλλονται σε απλά.

Τούτο, βεβαίως, είναι εύλογο, καθώς η ρύθμιση δεν αποβλέπει στην απόλυτη απαγόρευση της επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών (ευαίσθητων) δεδομένων, αλλά στην αυξημένη προστασία τους.

Εξάλλου, οι εξαιρέσεις αυτές έχουν ορισμένη λειτουργία και συγκεκριμένα, καθορίζουν τα όρια εφαρμογής του κανόνα της απαγόρευσης, τα οποία αγγίζουν αντιτιθέμενα έννομα αγαθά και συμφέροντα και έχουν ως όριο τη βούληση του προσώπου, το οποίο αφορά η συλλογή και επεξεργασία.

Επίσης, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι η κατοχύρωση ενός αυξημένου προστατευτικού πλαισίου για ορισμένες κατηγορίες προσωπικών δεδομένων δεν δύναται να σταθεί εμπόδιο στην άσκηση του δικαιώματος του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού, δηλ. του δικαιώματος του ατόμου να αποφασίζει και να συμπροσδιορίζει πότε και υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατή η επεξεργασία των πληροφοριών που το αφορούν, καθώς και στην άσκηση άλλων συνταγματικών δικαιωμάτων και ελευθεριών που συγκρούονται με αυτό, αλλά και με το δημόσιο συμφέρον, το οποίο επιβάλλει, σε στενά οριοθετημένες περιπτώσεις, να γίνεται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για λόγους που αφορούν τη δημόσια ασφάλεια. Οι εξαιρέσεις από την απαγόρευση συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων έχουν ακριβώς ως στόχο τη διασφάλιση των παραπάνω δικαιωμάτων και εννόμων συμφερόντων

και δεν αποτελούν αυθαίρετες αξιολογήσεις του κοινοτικού και του Έλληνα νομοθέτη.

Σχετικά με την υποχρέωση λήψης άδειας θα πρέπει να επισημανθεί ότι όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος για το επιτρεπτό της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, η Αρχή είναι υποχρεωμένη να χορηγήσει την άδεια, καθώς δε διαθέτει σχετική διακριτική ευχέρεια.

II. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ **ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ : ΚΑΝΟΝΕΣ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ** **A.ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ**

Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες θεμιτής επεξεργασίας με σκοπό αφενός τη μείωση του κινδύνου προσβολής της προσωπικότητας του υποκειμένου των στοιχείων και αφετέρου στη διασφάλιση της δυνατότητας διαρκούς ελέγχου της επεξεργασίας τόσο από την πλευρά των υποκειμένων των προσωπικών στοιχείων όσο και από την πλευρά του κράτους. Κυρίαρχη αρχή των σχετικών διατάξεων θεωρείται η θεμιτή και νόμιμη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και συγκεκριμένα προκειμένου να υποβληθούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε νόμιμη επεξεργασία πρέπει:

ι. να συλλέγονται με νόμιμο και θεμιτό τρόπο και η επεξεργασία πρέπει να επιδιώκει εκ των προτέρων καθορισμένους σκοπούς, οι οποίοι είναι σαφείς και νόμιμοι. **Η Αρχή στην απόφαση 350-20.01.2000 θεωρεί νόμιμη τη συλλογή δεδομένων για σκοπούς απευθείας διαφημιστικούς και απευθείας προώθησης πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών είτε γίνεται εξ επαγγέλματος είτε όχι με την προϋπόθεση της συγκατάθεσης του υποκειμένου, η οποία είναι απαραίτητη στις περιπτώσεις της έρευνας καταναλωτικής συμπεριφοράς με σκοπό την άμεση ή έμμεση διαφήμιση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών καις την περίπτωση της μη χορήγησης της συγκατάθεσης η επεξεργασία είναι νόμιμη σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ2 εδ.ε, γιατί θεωρείται απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος**

επεξεργασίας και το έννομο συμφέρον αυτού υπερέχει προφανώς του συμφέροντος του υποκειμένου, ενόψει του ότι τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων των οποίων επιτρέπεται η επεξεργασία δεν θίγονται ουσιωδώς, ώστε να δικαιολογείται η απαγόρευση των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και σε κάθε περίπτωση δεν προσβάλλονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες του υποκειμένου.

Οι σκοποί που συνδέονται με τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ειδικού προσδιορισμού το αργότερο τη στιγμή της συλλογής τους, ενώ τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα καθ'αυτά πρέπει να συνδέονται άμεσα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, να θεωρούνται πρόσφορα για την επιδίωξη του σκοπού και η συλλογή τους να περιορίζεται στα απολύτως απαραίτητα σε σχέση με τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό.

Στη γνωστή απόφαση 510/17 της 15.5.2000 της Αρχής που αφορούσε τα δελτία ταυτότητας αναφέρεται ότι σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ1 εδβ' του ν.2472/97, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας, πρέπει μεταξύ άλλων να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται, ενόψει των σκοπών της εργασίας. Καθιερώνεται, έτσι, ως θεμελιώδης προϋπόθεση για τη νόμιμη λειτουργία του κάθε αρχείου <<η αρχή του σκοπού της επεξεργασίας>> και <<η αρχή της αναγκαιότητας και προσφορότητας των δεδομένων>> σε σχέση πάντα με το σκοπό της επεξεργασίας. Στην περίπτωση των δελτίων ταυτότητας η αναγραφή των στοιχείων που προβλέπει το ν.δ.127/1969 υπερβαίνουν το σκοπό της επεξεργασίας.

Το ζήτημα ειδικά της αναγραφής ή μη του θρησκευάτος στα δελτία ταυτότητας απασχόλησε και το Συμβούλιο της Επικρατείας και στην απόφαση 2281/2001 της Ολ.ΣτΕ έκρινε ότι η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης, με την οποία προστατεύεται προεχόντως το ενδιαφέρον του ατόμου αναφορικά με το θείο από κάθε κρατική παρέμβαση, περιλαμβάνει και το δικαίωμα του ατόμου να μην αποκαλύπτει το θρήσκευμα που ακολουθεί ή τις θρησκευτικές εν γένει πεποιθήσεις του. Κανένας δεν μπορεί να εξαναγκαστεί με οποιονδήποτε τρόπο, να αποκαλύψει είτε αμέσως είτε εμμέσως, το θρήσκευμα ή τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, υποχρεούμενος σε πράξεις

ή παραλείψεις από τις οποίες θα τεκμαίρεται η ύπαρξη ή η ανυπαρξία τους. Καμία κρατική αρχή ή κρατικό όργανο δεν επιτρέπεται να επεμβαίνουν στον απαραβίαστο κατά το Σύνταγμα, χώρο αυτό της συνείδησης του ατόμου και να αναζητούν το θρησκευτικό του φρόνημα, πολύ δε περισσότερο να επιβάλλουν την εξωτερίκευση των όποιων πεποιθήσεων του ατόμου αναφορικά με το θείο. Περαιτέρω η θρησκευτική ελευθερία, υπό τη θετική της έκφανση, συνίσταται στο δικαίωμα του καθενός να εκδηλώνει ανεμπόδιστα το θρήσκευμα και τις αυτού του είδους πεποιθήσεις του με ποικίλους τρόπους, ατομικά ή από κοινού με άλλους, ιδιωτικά ή δημόσια, εφόσον δεν προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη και υπό τους περιορισμούς του *άρθρου 13 παρ4 Συντ.* Ωστόσο, η ελευθερία αυτή δεν περιλαμβάνει και το δικαίωμα των ατόμων να εκδηλώνουν το θρήσκευμα που ακολουθούν με την αναγραφή αυτού, όταν το επιθυμούν, και σε κρατικά έγγραφα, όπως τα δελτία ταυτότητας. Διαφορετικά, συνέπεια θα ήταν η προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας, υπό την αρνητική της έκφανση, εκείνων των Ελλήνων, οι οποίοι δεν θα επιθυμούσαν να εκδηλώσουν τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις με αυτό τον τρόπο και η αναίρεση παράλληλα και της θρησκευτικής ουδετερότητας του κράτους, όσον αφορά την άσκηση του ατομικού αυτού δικαιώματος. Πράγματι, όσοι Έλληνες αρνηθούν να αναγράφεται το θρήσκευμα ή οι θρησκευτικές πεποιθήσεις τους στο δελτίο ταυτότητας, η άρνηση δε αυτή βεβαιώνεται από δημόσια αρχή και υπηρεσία καθώς και σε οποιονδήποτε ιδιώτη για την αναγνώριση του κατόχου του, αναγκάζονται να αποκαλύψουν εμμέσως και οιονεί δημόσια, μια πλευρά της ενδιάθετης στάσης τους απέναντι στο Θείο. Ταυτόχρονα δε διαφοροποιούνται χωρίς τη θέλησή τους και με την επέμβαση κρατικών οργάνων, από εκείνους τους Έλληνες που ομολογούν τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις με την αναγραφή αυτών στα δελτία ταυτότητας. Πέραν αυτών η αναγραφή του θρησκευάτος στα δελτία ταυτότητας παρέχει και έδαφος ενδεχόμενων διακρίσεων, δυσμενών ή ευμενών και ενέχει συνεπώς τον κίνδυνο προσβολής της θρησκευτικής ισότητας, που κατοχυρώνεται με τη θεμελιώδη διάταξη της *παρ.1 του άρθρου 13* του Συντάγματος.

ii. τα προσωπικά στοιχεία πρέπει να ανταποκρίνονται προς την πραγματικότητα, δηλαδή να είναι επίκαιρα και ακριβή (**αρχή της ποιότητας των δεδομένων-data quality**) και προκειμένου να μπορούν

να αξιοποιηθούν θα πρέπει να υποβάλλονται σε ενημέρωση, πράγμα που προϋποθέτει τη συμμετοχή του ενδιαφερόμενου, ώστε να είναι εφικτή η διόρθωσή τους.

iii. Τα προσωπικά στοιχεία πρέπει να διατηρούνται σε μορφή που επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους. Όταν π.χ. η καταχώριση των προσωπικών στοιχείων αποσκοπεί στη σύναψη σύμβασης, τότε αυτά διατηρούνται μέχρι την πραγματοποίηση του συγκεκριμένου σκοπού και διαγράφονται μετά την εκπλήρωση της αποστολής τους. Μετά την πάροδο της εκάστοτε περιόδου, η Αρχή μπορεί με αιτιολογημένη απόφαση να επιτρέψει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον κρίνονται αναγκαία για την επίτευξη ιστορικών, επιστημονικών ή στατιστικών σκοπών και υπό την προϋπόθεση να καταστούν απρόσωπα, ώστε να διασφαλίσει η ανωνυμία των συγκεκριμένων προσώπων και εφόσον δεν προσβάλλονται τα δικαιώματα των υποκειμένων τους ή και τρίτων.

Β.ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνο, όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του. **Συγκατάθεση** του υποκειμένου των δεδομένων είναι κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή και εν πλήρη επιγνώσει και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν (συγκατάθεση μετά από ενημέρωση). Η διάταξη του *άρθρου 5 παρ.1 του ν.2472/97*, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για διασφάλιση της προσωπικότητας του ατόμου και ειδικότερα του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των πληροφοριών, προσανατολίζεται στη βασική αρχή της απαγόρευσης της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εκτός αν συντρέχει η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων (Verbot mit Erlaubnisvorbehalt). Η εν λόγω συγκατάθεση αναφέρεται στην προηγούμενη συναίνεση του ενδιαφερομένου και αυτή έννοια ανταποκρίνεται στο *άρθρο 236 ΑΚ*.

Η επεξεργασία είναι κατ' εξαίρεση επιτρεπτή και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, όταν:

α. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο.

β. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο.

γ. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού ενδιαφέροντος του υποκειμένου, αν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.

δ. Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα. Η χρήση ή η επεξεργασία των δεδομένων ανταποκρίνεται στην αναγκαία αξίωση πληροφόρησης των δημόσιων αρχών που είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής τους.

ε. Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δε θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών.

Περαιτέρω αξίζει να σταθούμε σε δύο ειδικότερες μορφές επεξεργασίας, στην επεξεργασία στον τομέα της υγείας και σε αυτήν από νομικούς. Όσον αφορά στην επεξεργασία στον τομέα της υγείας επίμαχη διάταξη είναι αυτή του άρθρου 7^Α παρ.1 δ. Η επεξεργασία εδώ γίνεται από ιατρούς ή άλλα πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες υγείας και αφορά ιατρικά δεδομένα, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται από το ιατρικό απόρρητο ή άλλο απόρρητο που προβλέπει νόμος ή κώδικας δεοντολογίας και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Επίσης, ορίζεται ότι τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι, εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση.

Η διάταξη αυτή τελεί σε αρμονία με την εξαίρεση του άρθρου 7 παρ.2δ' σχετικά με την επεξεργασία που αφορά θέματα υγείας και ουσιαστικά διευρύνει τις συνέπειες της εν λόγω εξαίρεσης προβλέποντας ότι δεν είναι αναγκαία η λήψη άδειας από την Αρχή,

όπως στις λοιπές εξαιρέσεις του άρθρου 7παρ.2, για τις οποίες δεν προβλέπεται σχετική απαλλαγή.

Η ίδια διάταξη διευκρινίζει ότι δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή της εν λόγω διάταξης τα νομικά πρόσωπα ή οι οργανισμοί που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, όπως κλινικές, νοσοκομεία, κέντρα υγείας, κέντρα αποθεραπείας και αποτοξίνωσης, ασφαλιστικά ταμεία και ασφαλιστικές εταιρίες, ήτοι φορείς που ούτως ή άλλως δεν εμπίπτουν στην εξαίρεση του άρθρου 7παρ.2δ', καθώς και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν η επεξεργασία διεξάγεται στο πλαίσιο προγραμμάτων τηλεϊατρικής ή παροχής ιατρικών υπηρεσιών μέσω δικτύου.

Η δεύτερη εξαίρεση από την υποχρέωση λήψης άδειας είναι όταν η επεξεργασία γίνεται από δικηγόρους, συμβολαιογράφους, άμισθους υποθηκοφύλακες και δικαστικούς επιμελητές και αφορά την παροχή νομικών υπηρεσιών προς πελάτες τους, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται από υποχρέωση απορρήτου που προβλέπει νόμος και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους, εκτός από τις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο και συνδέεται άμεσα με την εκπλήρωση εντολής του πελάτη.

Η εν λόγω διάταξη μπορούμε να πούμε ότι θεσπίζει το αυτονόητο, ότι δηλ. δεν είναι αναγκαία η άδεια της Αρχής όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων που είναι για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και τούτο, διότι αφενός οι νομικοί υπόκεινται στο δικηγορικό ή υπηρεσιακό απόρρητο και αφετέρου διαθέτουν την αναγκαία γνώση και εμπειρία, έτσι ώστε να μην είναι αναγκαία η εξέταση των υποθέσεων που χειρίζονται από την Αρχή, πράγμα που θα είχε, επιπλέον, ως αποτέλεσμα την αναίτια διόγκωση του γραφειοκρατικού όγκου εργασίας της τελευταίας.

III.<<ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ>>

Ο όρος αυτός αποδίδει τον δικαιούχο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και των προστατευτικών εγγυήσεων που θέτει ο νόμος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Ο Νόμος τονίζει ότι υποκείμενο των δεδομένων είναι μόνο *φυσικό πρόσωπο*, σύμφωνα και με τα άρθρα 1 και 2γ του ν.2472/97. Από αυτές τις διατάξεις προκύπτει ο αποκλειστικά ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας του νομοθετήματος, ο οποίος αποκλείει την άμεση εφαρμογή των διατάξεων στα δεδομένα των νομικών προσώπων. Την προστασία των δεδομένων των νομικών

προσώπων μπορούν να αιτηθούν τα πρόσωπα που τα απαρτίζουν, κατ' επίκληση των διατάξεων του Νόμου για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, είτε τα ίδια τα νομικά πρόσωπα με εφαρμογή των άρθρων 9^Α Συντ. και 57, 59 ΑΚ, επικαλούμενα αναλογικά όσες από τις διατάξεις του Νόμου προσιδιάζουν σε δικαίωμα νομικού προσώπου.

Με αφετηρία τη διαπίστωση ότι ο νόμος για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει ως σκοπό την προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας, τότε πρέπει να θεωρηθεί αναγκαία η δυνατότητά του να ελέγχει τα στοιχεία που το αφορούν και τα οποία έχουν συλλεγεί και καταχωρηθεί στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η δυνατότητα αυτή εξασφαλίζεται με την κατοχύρωση τεσσάρων θεμελιωδών δικαιωμάτων και συγκεκριμένα του δικαιώματος ενημέρωσης, πρόσβασης, αντίρρησης και παροχής προσωρινής δικαστικής προστασίας, τα οποία αποτελούν μια αναπόσπαστη λειτουργική ενότητα και ρυθμίζονται λεπτομερώς σε ιδιαίτερο κεφάλαιο του ν.2472/97. Τα δικαιώματα αυτά θεσπίζονται τόσο για το συμφέρον του υποκειμένου όσο και για τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού ελέγχου, της διαφάνειας και της νομιμότητας επεξεργασίας και επομένως εισάγονται και οι αντίστοιχες θεσμικές εγγυήσεις με σκοπό την προάσπισή τους.

α. Το δικαίωμα ενημέρωσης

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 11 παρ.1, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώνει το υποκείμενο κατά τη διάρκεια συλλογής των δεδομένων. Με σκοπό τη διασφάλιση της σαφήνειας η διάταξη του άρθρου 11 παρ.1 προβλέπει ότι η ενημέρωση πρέπει να γίνεται με τρόπο πρόσφορο και σαφή, δηλ. να είναι εύληπτη και κατανοητή για το υποκείμενο, ενώ στην περίπτωση κατά την οποία το υποκείμενο αδυνατεί να δώσει τη συναίνεσή του, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώσει με τρόπο πρόσφορο και σαφή το νόμιμο αντιπρόσωπο του υποκειμένου. Σύμφωνα με την ίδια διάταξη, όταν ο υπεύθυνος προβαίνει στη συλλογή των δεδομένων χωρίς τη σύμπραξη του υποκειμένου, οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο για τα εξής στοιχεία: ι. την ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του με προσδιορισμό της επωνυμίας, της έδρας, της διεύθυνσης και αριθμού τηλεφώνου, ιι. το σκοπό της επεξεργασίας, η αναφορά του οποίου είναι καθοριστική, γιατί αφενός παραχωρεί στο

υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ελέγξει αν και κατά πόσο τα δεδομένα έχουν συλλεγεί για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και αφετέρου διασφαλίζεται η αρχή της προσφορότητας των δεδομένων, ιι. τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων με προσδιορισμό της επωνυμίας, διεύθυνσης και τηλεφωνικού αριθμού, ιν. την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης, αφού η άσκησή του προϋποθέτει την ενημέρωση και επομένως τη γνώση του.

Η υποχρέωση ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων υπόκειται σε μία σειρά περιορισμών και ειδικότερα: ι. κατά τη διάταξη του *άρθρου 11 παρ.5 η υποχρέωση ενημέρωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας και το αντίστοιχο δικαίωμα του υποκειμένου δεν υφίσταται, όταν η συλλογή γίνεται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αναφέρεται σε δημόσια πρόσωπα.* Σε αντίθεση με το *άρθρο 7 παρ.2 εδ.ζ'* του νόμου η μη τήρηση αυτής της υποχρέωσης δεν εξαρτάται από προηγούμενη άδεια της αρχής δεδομένου ότι η υποχρέωση ενημέρωσης δεν αναφέρεται αποκλειστικά σε ευαίσθητα δεδομένα. ιι. η υποχρέωση ενημέρωσης μπορεί με απόφαση της Αρχής να αρθεί εν όλω ή εν μέρει, εφόσον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Η απόφαση της Αρχής για την άρση της υποχρέωσης ενημέρωσης οφείλει να λαμβάνει υπόψη της τη σοβαρότητα του εγκλήματος και τη φύση των προσωπικών δεδομένων και σε κάθε περίπτωση πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τη σοβαρότητα και τη φύση των προσωπικών δεδομένων και σε κάθε περίπτωση πρέπει να συνοδεύεται από ειδική, επαρκή και σαφή αιτιολογία, η οποία είναι αποτέλεσμα της στάθμισης των συγκεκριμένων λόγων, που αναφέρονται στην εθνική ασφάλεια και τα σοβαρά εγκλήματα, και του δικαιώματος πληροφοριακής αυτοδιάθεσης του υποκειμένου.

β. Το δικαίωμα πρόσβασης

Η διάταξη του *άρθρου 12* του νόμου παραχωρεί στον πολίτη το δικαίωμα πρόσβασης στα αρχεία και συγκεκριμένα να γνωρίζει αν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας και να πληροφορείται για ορισμένα βασικά στοιχεία της επεξεργασίας και υποχρεώνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας να απαντήσει εγγράφως (δικαίωμα

πληροφόρησης). Κατά τον καθηγητή κ. **Κ. Μαυριά**, το δικαίωμα αυτό <<αποτελεί τη νομική πανοπλία του ατόμου έναντι των συνεπειών από την επεξεργασία των πληροφοριών που το αφορούν. Για το λόγο αυτό, η πρώτη αρχή που ενέπνευσε τη σύνταξη αυτού του άρθρου υπήρξε η αρχή της διαφάνειας νοούμενης ως δυνατότητας για τον ενδιαφερόμενο να λαμβάνει γνώση ως προς τη συλλογή, την καταχώριση, τη χρήση και τη γνωστοποίηση σε τρίτους πληροφοριών που τον αφορούν. Αλλά η αρχή αυτή θα ήταν ατελέσφορη, χωρίς τη δυνατότητα για τον ενδιαφερόμενο να έχει, χωρίς υπερβολική προσπάθεια και υπέρογκα έξοδα, πρόσβαση στα αρχεία, όπως και χωρίς τη δυνατότητα να είναι αποτελεσματική η πρόσβασή του στα αρχεία, επομένως χωρίς τη δυνατότητα να επεμβαίνει για τη διόρθωση, τη συμπλήρωση, την τροποποίηση, τη διευκρίνιση και τη διαγραφή των πληροφοριών>>. Ειδικότερα το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και χωρίς καθυστέρηση και με τρόπο εύληπτο και σαφή τις ακόλουθες πληροφορίες: ι. τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν και την προέλευσή τους. ιι. τους σκοπούς της επεξεργασίας και τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες των αποδεκτών. ιιι. την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του. ιιιι. τη λογική στην οποία στηρίζεται κάθε αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων.

Αξίζει να αναφερθεί εδώ η **υπόθεση ΕΖ** που απασχόλησε την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Στην υπόθεση αυτή ο ΕΖ ζητούσε πρόσβαση στα στοιχεία αστυνομικών οργάνων, με τα οποία είχε έλθει σε αντιπαράθεση κατά τη διάρκεια διαδήλωσης. Η οικεία αστυνομική διεύθυνση αρνήθηκε να χορηγήσει τα στοιχεία, ισχυριζόμενη ότι ανήκουν στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή τους. Το ενδιαφέρον στοιχείο στην υπόθεση αυτή είναι ότι είναι ότι η αστυνομία συνόδευε την άρνησή της από δύο εισαγγελικές γνωμοδοτήσεις που υποστηρίζουν ότι στα δημόσια έγγραφα που αναφέρονται την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτων <<περιλαμβάνονται (...) και εκείνα που αναφέρονται στη διεύθυνση κατοικίας, στην ηλικία και στην οικογενειακή κατάσταση των πολιτών γενικώς, γιατί τα στοιχεία αυτά συγκροτούν κυρίως την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των πολιτών. Κατά συνέπεια, τα διοικητικά έγγραφα και οι καρτέλες που συντάσσονται από αστυνομικούς και φυλάσσονται στις αστυνομικές υπηρεσίες, οι

οποίες περιέχουν στοιχεία ταυτότητας των πολιτών περιλαμβάνονται στα έγγραφα αυτά>>. Η Αρχή, αφού έλαβε υπόψη τα παραπάνω στοιχεία, έκρινε ότι τα στοιχεία αστυνομικών οργάνων εν υπηρεσία δεν ανήκουν στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή. Αντιθέτως, είναι προσωπικά δεδομένα, και, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ.2^ε του νόμου 2472/97, επιτρέπεται η χορήγησή τους, υπό τον όρο ότι είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση επιδιωκόμενου συμφέροντος.

γ. Το δικαίωμα αντίρρησης

Με τη διάταξη του άρθρου 13 ρυθμίζεται το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει οποτεδήποτε, από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, να προβεί σε συγκεκριμένη ενέργεια σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που τον αφορούν. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της ανακρίβειας των δεδομένων αναγνωρίζεται στο υποκείμενο το δικαίωμα διόρθωσης, δηλαδή όταν τα δεδομένα δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή δημιουργούν μια εσφαλμένη εντύπωση για τους τρίτους όσον αφορά το υποκείμενο, ανεξάρτητα από το αν η ανακρίβεια οφείλεται στο ίδιο το υποκείμενο ή χαρακτηρίζεται ως επουσιώδης, ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να προβεί στη διόρθωση των ανακριβών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κατά τη διάταξη του άρθρου 4 παρ.2 στην καταστροφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που έχουν συλλεγεί ή υπόκεινται σε επεξεργασία κατά παράβασης της αρχής της ακρίβειας.

δ. Το δικαίωμα προσωρινής διοικητικής και δικαστικής προστασίας

Κατά την παράγραφο 7^α, που προστέθηκε με το νόμο 2951/2001, όταν η προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων επιβάλλει την άμεση λήψη απόφασης, ο Πρόεδρος μπορεί, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου να εκδίδει προσωρινή διαταγή για άμεση, ολική ή μερική, αναστολή της επεξεργασίας ή λειτουργίας του αρχείου. Το υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων έχει το δικαίωμα να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο και να ζητήσει την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που τον θίγει, η οποία έχει ληφθεί από διοικητική αρχή ή νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο και αποκλειστικά με αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον η

επεξεργασία αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς του και ιδίως της αποδοτικότητάς του στην εργασία, της οικονομικής φερεγγυότητάς του, της αξιοπιστίας του και της εν γένει συμπεριφοράς του.

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Η ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Ι.ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ Α.Π.Δ.

Κατά την κοινοτική οδηγία 95/46/ΕΚ, κάθε κράτος μέλος οφείλει να προβλέψει ότι μια ή περισσότερες δημόσιες αρχές επιφορτίζονται με τον έλεγχο της εφαρμογής των εθνικών διατάξεων που έχουν θεσπισθεί κατά εφαρμογή της οδηγίας, καθώς και ότι αυτές οι αρχές ασκούν τα καθήκοντά τους με πλήρη ανεξαρτησία, η δε σύσταση ανεξάρτητων αρχών ελέγχου θεωρείται ουσιώδες στοιχείο της προστασίας των προσώπων από την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων.

Με το νόμο 2472/97 προβλέπεται η σύσταση της Αρχής Προστασίας και κεντρικό όργανο για τον έλεγχο της εφαρμογής του νόμου και την προστασία από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και συγκεκριμένα τα άρθρα 15 επ. του νόμου 2472/97 αναφέρονται στην Αρχή Προστασίας Προσωπικού Δεδομένων και ειδικότερα στη σύσταση, αποστολή και νομική της φύση (άρθρο 15), τη συγκρότηση(αρ.16), τα κωλύματα και ασυμβίβαστα των μελών της (αρ.17), τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα αυτών(αρ.18), τις αρμοδιότητες, τη λειτουργία και τις αποφάσεις της Αρχής(αρ.19) και τέλος τη Γραμματεία αυτής(αρ.20).

Κατά τη διάταξη του άρθρου 15 παρ.1 του νόμου η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων έχει ως αποστολή την εποπτεία της εφαρμογής του νόμου και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού

χαρακτήρα, καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά. Κατά την εκπλήρωση της αποστολής της, η Αρχή αποβλέπει πρωτίστως: α. στον σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων του ατόμου και του δημοκρατικού πολιτεύματος, β. στην αναβάθμιση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως αξίας καθ' εαυτής στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, γ. στην προαγωγή της αμοιβαίας συνεργασίας του ατόμου με την διοίκηση και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, δ. στη συνεχή προληπτική, κατασταλτική και διαρθρωτική δράση για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η Αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί **ανεξάρτητη δημόσια αρχή**, που υπάγεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και εδρεύει στην Αθήνα, μη υποκείμενη σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο. Σύμφωνα με την **απόφαση 930/1990 της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας** <<κατ' εξαίρεση, και μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες που λόγω της φύσεως ή του χαρακτήρα διοικητικής λειτουργίας επιβάλλεται να κατοχυρωθεί η αμεροληψία της εκτελεστικής εξουσίας, είναι συνταγματικά ανεκτά τα συγκεκριμένα διοικητικά καθήκοντα παρακολούθησης και εφαρμογής κανονιστικού πλαισίου, που έχει τεθεί από τη νομοθετική εξουσία ή την κανονιστικώς δρώσα κεντρική διοίκηση και επιβολής ενδεχόμενων κυρώσεων, να ανατίθενται σε λειτουργικώς ανεξάρτητα όργανα της Διοίκησης, επί των οποίων ο καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός δεν δικαιούται να ασκήσει τις από τις γενικές αρχές απορρέουσες εξουσίες ιεραρχικού ελέγχου ή εποπτείας νομιμότητας >>. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους μέλη της Αρχής απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας (άρθρο 15 παρ.2).

II. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ Α.Π.Δ.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα διαθέτει ένα ευρύτατο κατάλογο αρμοδιοτήτων και ειδικότερα:

α. εκδίδει οδηγίες προς το σκοπό ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η χρησιμότητα της ενιαίας εφαρμογής των θεμάτων που αφορούν την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ειδικούς τομείς, θεωρείται αυτονόητη και χρήσιμη. Η ενιαία εφαρμογή της χρήσης των προσωπικών δεδομένων στον τομέα της εργασίας, στο σημαντικότερο

βάθρο δηλαδή της κοινωνικής συνοχής, θα συντελέσει στην ασφάλεια του δικαίου καις τη γνώση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των κοινωνικών εταίρων.

β. καλεί και επικουρεί τα επαγγελματικά σωματεία και τις λοιπές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που διατηρούν αρχεία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας για την αποτελεσματικότερη προστασία της ιδιωτικής ζωής και των εν γένει δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων στον τομέα της δραστηριότητάς τους.

γ. απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή τους τυχόν εκπροσώπους τους και δίδει κατά την κρίση της δημοσιότητα σε αυτές. Με την απόφαση της 29.11.2000 της Αρχής τέθηκε το ζήτημα της συμφωνίας; Των πιστοποιητικών στρατολογικής κατάστασης με τις διατάξεις του νόμου 2472/97 και ειδικότερα κρίθηκε ότι << η αναγραφή στο πιστοποιητικό οποιουδήποτε άλλου δεδομένου και, ιδιαίτερα, η αναγραφή προσωπικών στοιχείων που έχουν σχέση ή υποδηλώνουν την ψυχική και σωματική κατάσταση της υγείας προσώπου μετά την ολοκλήρωση της στρατιωτικής θητείας αντίκειται στις διατάξεις του νόμου 2472/97>>, δηλαδή στο σχετικό στρατολογικό πιστοποιητικό πρέπει να αναγράφεται μόνο η απαλλαγή χωρίς να αναφέρεται μόνο η απαλλαγή χωρίς να αναφέρεται και ο συγκεκριμένος λόγος απαλλαγής χωρίς να αναφέρεται και ο συγκεκριμένος λόγος απαλλαγής.

δ. χορηγεί τις άδειες που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις του νόμου και καθορίζει το ύψος των σχετικών παραβόλων.

ε. καταγγέλλει τις παραβάσεις των διατάξεων του νόμου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές.

στ. επιβάλλει τις προβλεπόμενες από τη διάταξη του άρθρου 21 διοικητικές κυρώσεις.

ζ. αναθέτει σε μέλος ή μέλη της τη διενέργεια διοικητικών εξετάσεων.

Στα πλαίσια της άσκησης του προληπτικού ελέγχου, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διαθέτει ελεγκτικές αρμοδιότητες με μέσα καταναγκασμού. Κατά τη διάταξη του άρθρου 19 παρ.1 περ.η', η Αρχή ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας διοικητικούς ελέγχους σε κάθε πληροφοριακό σύστημα και ιδίως σε

κάθε αρχείο και για το σκοπό αυτό έχει δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και συλλογής κάθε πληροφορίας κάθε πληροφορίας, χωρίς να μπορεί να της αντιταχθεί κανενός είδους απόρρητο. Κατ' εξαίρεση η Αρχή δεν έχει πρόσβαση στα στοιχεία ταυτότητας συνεργατών που περιέχονται σε αρχεία που τηρούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Κατά τον έλεγχο αρχείων που τηρούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας παρίσταται αυτοπροσώπως ο Πρόεδρος της Αρχής. Η Αρχή **εξετάζει επίσης παράπονα** σχετικά με την εφαρμογή του νόμου και την προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων, όταν αυτά θίγονται από την επεξεργασία δεδομένων που τους αφορούν και αιτήσεις με τις οποίες ζητείται ο έλεγχος και η διακρίβωση της νομιμότητας των επεξεργασιών αυτών και ενημερώνει τους αιτούντες για τις σχετικές ενέργειές της.

Η Α.Π.Δ. διαθέτει **και κανονιστικές αρμοδιότητες**. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 19παρ.1 εδ.1' εκδίδει κανονιστικές πράξεις για τη ρύθμιση κανονιστικής αρμοδιότητάς της η Αρχή εξέδωσε την υπ' αριθμόν 1/1999 κανονιστική πράξη, με την οποία εξειδικεύει το περιεχόμενο της υποχρέωσης ενημέρωσης του υποκειμένου σε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, το χρόνο και τον τρόπο ενημέρωσης, ενώ προβλέπει και τη δυνατότητα παρέκκλισης από τον κανόνα της γνωστοποίησης, εφόσον η καταχώριση, ο σκοπός της επεξεργασίας, οι αποδέκτες και το δικαίωμα πρόσβασης είναι κοινώς γνωστά σε κάθε πολίτη, η δε απαλλαγή από την υποχρέωση ενημέρωσης μπορεί να είναι συλλογική, όταν αφορά τους υπεύθυνους επεξεργασίας ορισμένου κλάδου ή τομέα δραστηριότητας για επεξεργασία με τον αυτό κάθε φορά σκοπό.

Η Αρχή επιφορτίζεται και με **την έκδοση οδηγιών για την ενιαία εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων**, ενώ επίσης γνωμοδοτεί για **κάθε ρύθμιση** που αφορά την επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Έτσι, η Αρχή κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Δικαιοσύνης με τη γνωμοδότηση υπ' αριθμόν 5 της 15.2.2001 ασχολήθηκε με το ζήτημα αν και κατά πόσο ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις του ν.2472/97 η λήψη και ανάλυση γενετικού υλικού για σκοπούς εξιχνίασης εγκλημάτων και ποινικής δίωξης. Η Αρχή έκρινε ότι τα στοιχεία του γενετικού υλικού του ανθρώπου αποτελούν ευαίσθητα δεδομένα <<η συλλογή και επεξεργασία των οποίων

υπόκειται σε ιδιαίτερες προϋποθέσεις και εγγυήσεις... τα ίδια αυτά στοιχεία πλούσια σε πληροφοριακό φορτίο... καθιστούν δυνατές τις μελλοντικές και ευρύτερες παρεμβάσεις στην προσωπικότητα και τη ζωή του ανθρώπου>>.

III. ΚΥΡΩΣΕΙΣ Α.Π.Δ.

A. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Με σκοπό τη διασφάλιση των νομοθετικών επιταγών, ο νόμος προβλέπει ένα πλέγμα κατασταλτικών κυρώσεων. Η διάταξη του άρθρου 21 προβλέπει την επιβολή **διοικητικών κυρώσεων** από την Αρχή στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή στους τυχόν εκπροσώπους τους, για παράβαση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από τις διατάξεις του νόμου ή από κάθε άλλη ρύθμιση που αφορά την επεξεργασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Ο νόμος αναφέρει περιοριστικά τις διοικητικές κυρώσεις, οι οποίες είναι: **α. προειδοποίηση**, με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παράβασης. Έτσι, στην *απόφαση 523 της 19.10.1999* η Αρχή απηύθυνε επακριβείς και λεπτομερειακές υποδείξεις σε μια ανώνυμη εταιρία, για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε η τελευταία να συλλέξει πληροφορίες για αφερέγγυους πιστολήπτες/δανειολήπτες και τις σε βάρος τους κηρυχθείσες πτωχεύσεις. **β. πρόστιμο** ποσού από 1000 ευρώ έως 150.000 ευρώ, το δε ποσό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μετά από πρόταση της αρχής. **γ. προσωρινή ανάκληση άδειας δ. οριστική ανάκληση άδειας και ε. καταστροφή αρχείου και καταστροφή των σχετικών δεδομένων**, για την οποία ευθύνεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρχείου, στον οποίο μπορεί να επιβληθεί και πρόστιμο για μη συμμόρφωση (άρθρο 21 παρ.2).

Με την απόφαση υπ' αριθμόν 100 της 31.1.2000 η Αρχή ασχολήθηκε με το ζήτημα που είχε προκύψει από την τηλεοπτική μετάδοση προσωπικών δεδομένων ενός σχεδιαστή μόδας και ενός τραγουδιστή εκ μέρους ενός δημοσιογράφου. Η Αρχή διαπίστωσε ότι τόσο ο δημοσιογράφος όσο και ο τηλεοπτικός σταθμός, που φιλοξενούσε την εκπομπή του, προέβησαν στη συγκρότηση αρχείου, το οποίο περιελάμβανε και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, χωρίς να συντρέχει συναίνεση των προσώπων που αφορούσαν. Σε σχέση με το θέμα αν και κατά πόσο αρμόδιο να επιληφθεί ήταν το ΕΣΡ ή η Α.Π.Δ., η Αρχή διαπιστώνει το ασύμπτωτο των αρμοδιοτήτων αυτών των δύο

Ανεξάρτητων Αρχών, αφού το μεν πρώτο <<είναι αρμόδιο να ορίσει κανόνες λειτουργίας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων>>, ενώ η δεύτερη <<για να αποτρέψει την παράνομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα>>. <<Έτσι, το ΕΣΡ δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί για τη νόμιμη ύπαρξη ή όχι αρχείου ευαίσθητων δεδομένων, ενώ οι κυρώσεις που επιβάλλονται στις δύο περιπτώσεις δεν συμπίπτουν>>. Τέλος, αφού η Αρχή διαπιστώνει το παράνομο της επεξεργασίας, προέβη στην επιβολή των κυρώσεων και συγκεκριμένα στη διακοπή της επεξεργασίας και την καταστροφή των ευαίσθητων δεδομένων, <<λόγω της ιδιαίτερα σοβαρής (εν προκειμένω) περίπτωσης>>, καθώς και στην επιβολή προστίμου 25 εκατομ. δραχμών στον τηλεοπτικό σταθμό.

B. ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Ο νομοθέτης προβλέπει **ποινικές κυρώσεις** όχι μόνο για πράξεις ή παραλείψεις τήρησης αρχείων, αλλά και για τη μη συμμόρφωση σε αποφάσεις της Αρχής. Οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν διαφορετικές ποινές για κάθε μία από τις παραβάσεις των άρθρων 6, 7, 8, 9, 12 παρ.4, 13 παρ.2, 14 και 21 παρ.1 στοιχ.γ', δ' και ε'. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η διάταξη του άρθρου 22 παρ.10, σύμφωνα με την οποία <<για τα εγκλήματα του παρόντος άρθρου, ο Πρόεδρος και τα μέλη της Αρχής, καθώς και οι προς τούτο ειδικά εντεταλμένοι υπάλληλοι του τμήματος ελεγκτών της Γραμματείας είναι ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι και έχουν όλα τα δικαιώματα που προβλέπει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Μπορούν να διενεργούν προανάκριση και χωρίς εισαγγελική παραγγελία, όταν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ή υπάρχει κίνδυνος από την αναβολή>>, ενώ ειδικές, δικονομικού και διαδικαστικού χαρακτήρα, ρυθμίσεις περιέχουν οι διατάξεις των παραγράφων 11-14 του άρθρου 22.

Γ. ΛΟΙΠΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Το πλέγμα των προβλεπόμενων κυρώσεων ολοκληρώνεται με τις **αστικές κυρώσεις** και την καθιέρωση ελάχιστου ποσού χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Ειδικότερα στη διάταξη του άρθρου 23 παρ.1 του ν.2472/97 φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που προκαλεί περιουσιακή βλάβη, υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση, ενώ σε περίπτωση ηθικής βλάβης υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να αποκαταστήσει πλήρως κάθε περιουσιακή βλάβη που έχει προκαλέσει

από την παράνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Η ευθύνη υπάρχει και όταν ο υπόχρεος όφειλε να γνωρίζει την πιθανότητα να επέλθει βλάβη σε άλλον.

IV. Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Α.Π.Δ.

Έχει ακουσθεί αρκετά ότι η νομοθεσία περί προστασίας προσωπικών δεδομένων αποτελεί απλώς ένα προϊόν αναγκαστικής εισαγωγής που προξενεί περισσότερα προβλήματα από αυτά που επιλύει. Όμως, αν λάβει κανείς υπόψη τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, η έννομη τάξη δεν θα μπορούσε να διασφαλίσει την προστασία της αξίας του ανθρώπου βασιζόμενη στο παραδοσιακό σχήμα της προσβολής εννόμου αγαθού και της εκ των υστέρων αντίδρασής της για την επιβολή των έννομων συνεπειών. Προκρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη νομοθεσίας που θέτει προληπτικά τους όρους της νόμιμης επεξεργασίας πληροφοριών και Ανεξάρτητης Αρχής, αρμόδιας για την τήρηση της νομοθεσίας. Προκύπτει επομένως σχεδόν δεδομένη η επαύξηση της ανθρώπινης αξίας και της ανάπτυξης της προσωπικότητας στον τομέα αυτό.

Όσο αφορά το ρόλο της Αρχής, δεν θα ήταν υπερβολή να μιλήσουμε για *ποιοτικό άλμα* στον τομέα της *αυτοματοποιημένης επεξεργασίας*. Και ο ρόλος αυτός της Αρχής είναι πρόδηλος κατά την καθημερινή της λειτουργία, στο πλαίσιο των συμβουλευτικών, ελεγκτικών, κυρωτικών και αδειοδοτικών της αρμοδιοτήτων. Με τη συνεργασία νομικών και πληροφορικών παρακολουθείται και ελέγχεται η αυτοματοποιημένη επεξεργασία, καθώς και η ασφάλεια πληροφοριακών συστημάτων και διαδικασιών, στοιχείο απαραίτητο για την ουσιαστική προστασία των προσωπικών δεδομένων. Επιθυμητό αποτέλεσμα είναι μια χρήση της τεχνολογίας που να επιτρέπει τον προσπορισμό των ωφελειών της επιστημονικής εξέλιξης, χωρίς να τίθεται κατά το δυνατόν σε διακινδύνευση η αξία του ανθρώπου. Δίχως την ύπαρξη θεσμικού, ελεγκτικού οργάνου, το οποίο διαθέτει την απαιτούμενη τεχνογνωσία, το νομικό προστατευτικό πλαίσιο θα κινδύνευε να καταστεί γράμμα κενού περιεχομένου.

Επιπρόσθετα η Αρχή με τις αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις της προσπαθεί να ακολουθεί στην εφαρμογή των προστατευτικών κανόνων κάποια **θεμελιώδη κριτήρια**, ώστε να μπορεί κανείς να

κρίνει ότι οι κανόνες αυτοί αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του νομικού πολιτισμού και δε περισσότερο της προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τα κριτήρια αυτά είναι: ι. Οι κανόνες να εντάσσονται στο ιστορικό πλαίσιο των θεμελιωδών δικαιωμάτων από μεθοδολογική και ευρύτερη φιλοσοφική άποψη, ενισχύοντας την προστασία τους. ιι. Να έχουν κατά την εφαρμογή τους ευνοϊκές συνέπειες στον τρόπο που η κρατική εξουσία προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα είτε με θετική ενέργεια είτε με αποχή, και ιιι. Η εφαρμογή των νομικών κανόνων να προσφέρει έναυσμα για ευρύτερο κοινωνικό διάλογο, ώστε η ενίσχυση της προστασίας να θεματοποιηθεί, τουλάχιστον σε επίπεδο κοινωνίας, ως απαραίτητο στοιχείο για την πρόσληψη ενός νομικού πολιτισμού που δεν θέλει να εξαντλείται στα όρια του νομικισμού.

Αναφορικά με το πρώτο κριτήριο, μπορούμε να πούμε ότι η εφαρμογή νέων αρχών, όπως αυτή του σκοπού, εντάχθηκε μεθοδολογικά δίχως προβλήματα στο εννοιολογικό οπλοστάσιο της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, επαυξάνοντας μάλιστα κατ' αποτέλεσμα την προστασία και άλλων παραδοσιακών δικαιωμάτων, όπως αυτό της [ίσης μεταχείρισης](#) και της θρησκευτικής ελευθερίας.

Σχετικά με το δεύτερο κριτήριο, δηλ. την ενίσχυση των δικαιωμάτων του πολίτη απέναντι στην κρατική εξουσία, η εφαρμογή του στην πρακτική της Αρχής φαίνεται κυρίως στο θέμα της [απάλειψης του δακτυλικού αποτυπώματος και του θρησκευματος](#). Κατέστη σαφές έτσι ότι οι κρατικές αρχές δεν δικαιούνται να συλλέγουν στοιχεία μη απαραίτητα για την επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού και, επομένως, ότι δεν μπορούν να υποβιβάζουν τον πολίτη σε αντικείμενο παροχής των προσωπικών του στοιχείων.

Όσον αφορά το τρίτο κριτήριο, δηλαδή τη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για θέματα προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων, αυτό επετεύχθη στην περιώνυμη υπόθεση ταυτοτήτων, παρά τις οξύτητες και την υπερβολική ιδεολογική φόρτιση που γνώρισε η σχετική συζήτηση.

Συμπερασματικά, η μέχρι τώρα λειτουργία της Αρχής Προστασίας έδειξε, ότι η Αρχή δεν είναι μόνο απαραίτητη για την προστασία της αξίας του ανθρώπου και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας στην κοινωνία της πληροφορίας, αλλά προσέδωσε σημαντική ώθηση και στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού νομικού

πολιτισμού και μάλιστα στον σημαντικότερο τομέα του. Δηλαδή την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, στην κατεύθυνση του κοινού ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού.

V. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Α.Π.Δ.

A. ΓΕΝΙΚΑ

Ζητήματα σχετικά με την προστασία των ευαίσθητων δεδομένων απασχόλησαν σε αρκετές περιπτώσεις την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, ορισμένα από τα οποία έλαβαν ευρεία δημοσιότητα και τούτο λόγω της καίριας σημασίας τους για την προστασία του ιδιωτικού βίου, της διαπλοκής τους με γενικότερους προβληματισμούς, όπως λ.χ. αναφορικά με τη θρησκευτική ελευθερία, αλλά και, εν γένει, της σύνδεσής τους με επίκαιρα ζητήματα, όπως είναι ο προβληματισμός αναφορικά με τα όρια της πληροφόρησης. Θα πρέπει να σημειωθεί, βεβαίως, ότι η ενεργοποίηση του οπλοστασίου της προστασίας προσωπικών δεδομένων από την Αρχή, η οποία από το 1999 και μετά παρουσιάζει πλήρη δραστηριοποίηση, είναι εύλογο να προκαλεί αντιδράσεις και αμφισβητήσεις, καθ' όσον οι συγκρούσεις αναφορικά με τη χρήση των πληροφοριών είναι αναμενόμενες στη σύγχρονη, μεταβιομηχανική κοινωνία πληροφοριών. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι αιτία των συγκρούσεων για τη ρύθμιση της ροής των προσωπικών δεδομένων και για την οργάνωση των πληροφοριακών σχέσεων μεταξύ των πολιτών, δεν είναι μόνο οι διαφορετικές ιδεολογικές ή πολιτικές αντιλήψεις, αλλά και συχνά, τα αντιτιθέμενα οικονομικά ή επαγγελματικά συμφέροντα.

B. ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ

Μία από τις πρώτες αποφάσεις της Αρχής είναι η *υπ' αριθμόν 109/31.3.99 [ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.]*, η οποία αφορά την επεξεργασία δεδομένων με σκοπό τον έλεγχο της φερεγγυότητας πελατών τραπεζικών και πιστωτικών ιδρυμάτων. Η Αρχή στην περίπτωση αυτή, οριοθετεί τον σκοπό της επεξεργασίας, κρίνοντας ότι αυτός συνίσταται στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και σε απώτερο βαθμό, στην προστασία της εμπορικής πίστης και την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών. Κατ' ακολουθία, η Αρχή συνήγαγε το συμπέρασμα ότι η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού αυτού, ενώ η προστασία της εμπορικής

πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, με συνέπεια να καθίσταται επιτρεπτή η επεξεργασία και χωρίς τη συναίνεση του υποκειμένου (άρθρο 5 παρ.2εδ.ε' του ν.2472/97), υπό την προϋπόθεση, όμως, της ενημέρωσής του (άρθρα 11 παρ.1 και 24 παρ.3).

Γ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ.

Σχετική είναι η *υπ' αριθμόν 136/2001 απόφαση της Αρχής*, όπου η Αρχή έκρινε αναφορικά με το αίτημα του **Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης για τα Ναρκωτικά (ΕΚΤΕΠΝ)**¹ σχετικά με τη λήψη ανωνυμοποιημένων στοιχείων από το αρχείο των θεραπευτικών κοινοτήτων των χρηστών ναρκωτικών ουσιών και της Ελληνικής Αστυνομίας, με σκοπό την εφαρμογή επιδημιολογικών δεικτών που αφορούν στη χρήση των ουσιών αυτών, ότι: 1) η *ανωνυμοποίηση των στοιχείων που επιτυγχάνεται μέσω του κωδικού της ανώνυμης ταυτοποίησης που προτείνεται από το ΕΚΤΕΠΝ (ημερομηνία γέννησης, τρίτο γράμμα ονόματος πατέρα, τρίτο γράμμα ονόματος μητέρας και ο αριθμός 1 για τους άνδρες και 2 για τις γυναίκες)* είναι επαρκής για την προστασία του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής των εξαρτημένων από τα ναρκωτικά ατόμων, 2) με το να αποστέλλονται από τους σχετικούς φορείς τα απαραίτητα κάθε φορά στοιχεία με τη χρήση του κωδικού του ΕΚΤΕΠΝ, το οποίο δεν έχει πρόσβαση στο αρχείο των ανωτέρω φορέων, δεν παραβιάζεται ο ν.2472/97.

Σε άλλη απόφαση η Αρχή αντιμετώπισε μια εξαιρετικά κρίσιμη για την προστασία των ευαίσθητων δεδομένων περίπτωση που αφορούσε **ιατρικά δεδομένα**². Αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης των ασφαλιστικών Οργανισμών και του Δημοσίου στα **αρχεία των οροθετικών του Κέντρου Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων (Κ.Ε.Ε.Λ.)**,

¹ Το ΕΚΤΕΠΝ είναι ο εθνικός φορέας για την παρακολούθηση του φαινομένου των ναρκωτικών και της τοξικομανίας και είναι υπεύθυνος για τη συλλογή στοιχείων για τα ναρκωτικά και την επεξεργασία τους, με σκοπό την παροχή στους αρμόδιους φορείς σημαντικών και αξιοποιήσιμων πληροφοριών και για την ανταλλαγή στοιχείων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα, συγκεντρώνει στοιχεία αναφορικά με 5 επιδημιολογικούς δείκτες, όπως είναι ο δείκτης αίτησης θεραπευτικής βοήθειας, επικράτησης μολυσματικών ασθενειών σε ενδοφλέβιων χρήστες κλπ.

² Βλ. ΚΝοΒ 2002, σελ.89

η Αρχή αντιμετώπισε την ανάγκη συμβιβασμού αφενός του δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλει τον έλεγχο του τρόπου διάθεσης των αναγκαίων για τη θεραπεία των ασθενών οικονομικών μέσων και αφετέρου της προστασίας της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής. Ειδικότερα, η κατάσταση της υγείας του ατόμου που έχει προσβληθεί από βαρύτερη μολυσματική νόσο, όπως ο ιός HIV, σύμφωνα με την Αρχή, <<αποτελεί ένα εξαιρετικά ευαίσθητο δεδομένο που γνώση και η επεξεργασία του από τρίτους, πέρα από τις εξαιρετικές περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος, θίγει τα μύχια της ύπαρξης του και μπορεί να επιφέρει καταστρεπτικές συνέπειες>>. Η λύση, στην οποία κατέληξε η Αρχή, είναι η τήρηση από το Κ.Ε.Ε.Λ. ηλεκτρονικού αρχείου με ανωνυμοποιημένα τα στοιχεία των ασθενών με το σύνδρομο της επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας και παράλληλα, η τήρηση μίας δέσμης διασφαλιστικών μέτρων για την επεξεργασία των ευαίσθητων αυτών δεδομένων. Η Αρχή έκρινε ότι το Κ.Ε.Ε.Λ. θα πρέπει να τηρεί αντίγραφο της ασφαλιστικής ενημερότητας των ασθενών δίχως αναγραφή της οροθετικότητας και ότι η πρόσβαση των ασφαλιστικών οργανισμών στα σχετικά αρχεία του θα γίνεται μόνο από ελεγκτή-ιατρό του οργανισμού της υψηλότερης ιεραρχικής βαθμίδας, ύστερα από σχετική έγγραφη ενημέρωση του Κ.Ε.Ε.Λ., όπου θα αναφέρεται ο αριθμός του ασθενούς. Η αποκάλυψη του ονόματος του συγκεκριμένου ασθενή στον ασφαλιστικό Οργανισμό θα γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ύστερα από ειδικά τεκμηριωμένη αίτηση και μετά από εισαγγελική εντολή, ενώ στο Κ.Ε.Ε.Λ. εναπόκειται να κρίνει τη συνδρομή περίπτωσης αποκάλυψης, η οποία όμως θα πρέπει να γίνεται με ασφαλείς διαδικασίες και όχι μέσω τηλεομοιοτυπίας, συμβατικού ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Δ. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Α.Π.Δ. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ

Σταθμό για την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε σχέση με τα ΜΜΕ, καθώς και για την προστασία του απορρήτου της ιδιωτικής ζωής, συνιστά η **απόφαση της Αρχής υπ' αριθμόν 100/31.1.2000**. Στην απόφαση αυτή, η Αρχή έκρινε ότι η κατοχή, καταχώριση σε αρχείο και τηλεοπτική χρήση των ευαίσθητων δεδομένων γνωστών προσώπων από τηλεοπτικό σταθμό συνιστούν παράνομη επεξεργασία κατά τις διατάξεις των άρθρων 4 και 7 του ν.2472/97.

Η υπόθεση την οποία εξέτασε η Αρχή, αφορούσε συγκεκριμένη εκπομπή τηλεοπτικού σταθμού πανεθνικής εμβέλειας, κατά την οποία προβλήθηκαν σκηνές από βίντεο, όπου παρουσιάζονταν η ερωτική πράξη γνωστού τραγουδιστή με άτομο νεαρής ηλικίας, του οποίου δεν προσδιοριζόταν η εικόνα, ενώ, επίσης αναγνώσθηκαν σελίδες από το προσωπικό ημερολόγιο σχεδιαστή μόδας- με ταυτόχρονη προβολή των σελίδων, με κείμενο και φωτογραφίες ημίγυμνων ανδρών- στο οποίο γινόταν αναφορά σε ερωτικού περιεχομένου πράξεις με άτομα του ίδιου φίλου. Της εκπομπής αυτής είχαν προηγηθεί τρεις άλλες, στις οποίες έγινε αναφορά στις πράξεις που αφορούσαν τα παραπάνω περιστατικά, δίχως όμως να αποκαλυφθεί η εικόνα και η ταυτότητα των προσώπων, στα οποία αυτά αφορούσαν. Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι τα προσωπικά δεδομένα αυτά συγκεντρώθηκαν από το δημοσιογράφο στο πλαίσιο δημοσιογραφικής έρευνας που αφορούσε, κατά δήλωση του δημοσιογράφου, <<την ερωτική εκμετάλλευση ατόμων νεαρής ηλικίας (παιδεραστία) από πρόσωπα με σημαντική κοινωνική ισχύ>>.

Η προβολή των εκπομπών αυτών προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις. Καθώς αφενός μεν ο δημοσιογράφος επικαλέστηκε ότι πρόθεσή του ήταν η ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των αρχών, ώστε να επέμβουν και να προχωρήσουν στον ποινικό κολασμό των σχετικών πράξεων, αφετέρου, δε, η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των προσώπων που αφορούσε η δημοσιογραφική έρευνα ήταν έντονη και επικρίθηκε αυστηρότατα.

Η απόφαση της Αρχής ήταν **αποτέλεσμα στάθμισης** των συγκρουόμενων εννόμων αγαθών και συμφερόντων, ενόψει και της φύσεως των προσωπικών δεδομένων των θιγόμενων από τις εκπομπές προσώπων, τα οποία ήταν **ευαίσθητα**.

Κατ' αρχήν, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Αρχή για να θεμελιώσει την αρμοδιότητά της, δέχθηκε ότι << **η κατοχή, καταχώριση σε αρχείο και η τηλεοπτικά χρήση εικόνων ερωτικής ζωής, όπως και σελίδων προσωπικού ημερολογίου, εμπίπτουν στην έννοια της επεξεργασίας του ν. 2472/97, δεδομένου ότι αποτελούν σε κάθε περίπτωση χρήση ή διάδοση προσωπικών δεδομένων πανελληνίας μάλιστα στην υπό κρίση περίπτωση εμβέλειας**>>. Το ότι τα δεδομένα αυτά είναι ευαίσθητα δεν εξετάστηκε από την Αρχή, καθόσον τούτο θεωρήθηκε

αυτονόητο, αφού αφορούσαν την ερωτική ζωή των συγκεκριμένων προσώπων.

Πρόβλημα ανακύπτει, βεβαίως, με την προϋπόθεση που θέτει το *άρθρο 3 παρ.1 του ν.2472/97*, ήτοι να πρόκειται για αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ή μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο. Λόγω του ότι η τηλεοπτική προβολή αυτών των συγκεκριμένων πληροφοριών δε συνιστά αυτοματοποιημένη επεξεργασία, αναγκαία πρέπει να ερευνηθεί η ύπαρξη αρχείου. Για να καλυφθεί, συνεπώς, αυτή η προϋπόθεση, η Αρχή επικαλέστηκε τη διάταξη του *άρθρου 2 παρ.12 του ν.2328/95*, η οποία επιβάλλει τη διατήρηση αρχείου με τις τηλεοπτικές εκπομπές επί τρίμηνο.

Όσον αφορά την **ουσία της υπόθεσης**, την παράνομη δηλαδή προσβολή του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή των προσώπων, τα οποία τέθηκαν στο στόχαστρο της προκείμενης εκπομπής, η Αρχή έκρινε ως **παράνομη τη συλλογή ευαίσθητων δεδομένων στο πλαίσιο δημοσιογραφικής έρευνας, όπως και την κατοχή, καταχώριση σε αρχείο και τηλεοπτική χρήση των δεδομένων αυτών.**

Την κρίση της αυτή η Αρχή, **τεκμηρίωσε** με τη στάθμιση του δικαιώματος πληροφοριακής αυτοδιάθεσης και του δικαιώματος του Τύπου να ενημερώνει το κοινό. Για το **δικαίωμα πληροφοριακής αυτοδιάθεσης** η Αρχή δέχεται ότι αποτελεί ιδιαίτερη εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας και απορρέει από τα *άρθρα 5 παρ.1, 9 παρ.1* σε συνδυασμό με το *άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος.*, το οποίο ανάγει σε πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου. Το περιεχόμενο του δικαιώματος αυτού συνίσταται, κατά την Αρχή, στην απαγόρευση χρήσης προσωπικών δεδομένων από οποιονδήποτε, χωρίς τη συγκατάθεση του προσώπου (υποκειμένου των δεδομένων κατά την ακριβή ορολογία του ν.2472/97), στο οποίο τα δεδομένα αυτά αναφέρονται. Το δεύτερο από τα παραπάνω συνταγματικώς προστατευόμενα αγαθά, απορρέει επίσης από το Σύνταγμα (*άρθρο 5 παρ.1*) και είναι αντίστοιχο με την αξίωση του κοινού για ενημέρωση. Για τη θεμελίωση του παρανόμου της επεξεργασίας η Αρχή προέβη στη στάθμιση των δύο παραπάνω αλληλοσυγκρουόμενων δικαιωμάτων, χρησιμοποιώντας ως **ερμηνευτικό βοήθημα την αρχή**

της αναλογικότητας, όπως αυτή συγκεκριμένα διατυπώνεται στη διάταξη του άρθρου 4 παρ.1 εδ.β' του ν.2472/97. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε, ότι αντιστρέφεται η ερμηνευτική διαδικασία, την οποία έπρεπε να ακολουθήσει η Αρχή, ξεκινώντας από τη διάταξη του άρθρου 7 παρ.1 και την ειδικότερη διάταξη του άρθρου 7 παρ.2 εδ.ζ', η οποία αναφέρεται στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων δημοσίων προσώπων στο πλαίσιο της άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

Η Αρχή λοιπόν κάνοντας επίκληση στη διάταξη του άρθρου 7 παρ.2 εδ.ζ' υπεισήλθε στην εξέταση του ζητήματος αν με την παρουσίαση ευαίσθητων δεδομένων παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας σε σχέση με το δικαίωμα του κοινού για πληροφόρηση. Έτσι, έκρινε ότι *<<ανεξάρτητα από το σύννομο της συλλογής του υλικού, τόσο η και η καταχώριση σε αρχείο όσο και η τηλεοπτική χρήση ευαίσθητων δεδομένων κατά την παρουσίαση των επίμαχων εκπομπών ... αποτελούν επεξεργασία που υπερβαίνει κατά την άσκηση του δικαιώματος ενημέρωσης του κοινού τα από την συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της αναλογικότητας, που βρίσκεται στο πλαίσιο των διατάξεων του ν.2472/97 ευθεία κατοχύρωση στο άρθρο 4 παρ. 1 εδ.β', επιβαλλόμενα όρια, αφού η ικανοποίηση του δικαιώματος αυτού δεν απαιτούσε και την καταχώριση σε αρχείο και την αυτούσια προβολή ερωτικών σκηνών ούτε την αυτούσια ανάγνωση των σελίδων του προσωπικού ημερολογίου>>.*

Η συγκεκριμένη επεξεργασία υπερέβη σαφώς τα όρια της αρχής της αναλογικότητας, όπως δέχθηκε η Αρχή στην απόφασή της αυτή, ενώ επιπλέον με αφορμή τη συγκεκριμένη περίπτωση, **συνάγεται η γενικότερη αρχή, κατά την οποία η αξίωση του κοινού για ενημέρωση δεν μπορεί να φθάνει μέχρι το σημείο να απαιτεί αυτό να λαμβάνει γνώση ευαίσθητων δεδομένων, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή της αξίας του ανθρώπου, με εξευτελισμό ή διαπόμπευση, ανεξάρτητα αν αυτά είχαν ή όχι σημασία για τη θεμελίωση του αξιοπoινου χαρακτήρα συγκεκριμένων πράξεων. Κατά την Αρχή <<παρόμοιος εξευτελισμός θα συνιστούσε κύρωση που βαίνει πέρα από τις ποινές που προβλέπονται από την έννομη τάξη και δεν είναι ανεκτός από αυτήν>>.**

Η Αρχή δέχθηκε έτσι, ότι το ενδιαφέρον του κοινού μπορούσε να ικανοποιηθεί και με πιο ήπια μέσα, ήτοι με τις προηγούμενες

εκπομπές, στις οποίες δεν προβλήθηκαν οι επίμαχες σκηνές. Η συγκεκριμένη χρήση (τηλεοπτική προβολή) των ευαίσθητων δεδομένων δε γίνεται, ασφαλώς, με σκοπό την πληροφόρηση, αλλά τη μετατροπή τους σε θέαμα και την αξιοποίησή τους ως **τηλεοπτικό <<κίτρινο>> εμπόρευμα** για την ικανοποίηση των εμπορικών συμφερόντων του τηλεοπτικού σταθμού και την αύξηση της τηλεθέασης με συνέπεια να **παραβιάζεται η αρχή της νομιμότητας της επεξεργασίας**.

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση της παραπάνω απόφασης, πρέπει να εξαρθεί η **αναφορά της απόφασης στην προσβολή της αξίας του ανθρώπου**, την οποία δέχθηκε ότι υπήρξε στη συγκεκριμένη περίπτωση η Αρχή. Πιο συγκεκριμένα, η προβολή των ερωτικών σκηνών και η ανάγνωση του προσωπικού ημερολογίου αποτελεί βάνανυση προσβολή όχι απλά της ιδιωτικής ζωής, αλλά και της αξίας του ανθρώπου, η οποία σαφώς υπερτερεί της αξίωσης του κοινού για ενημέρωση, καθώς και της αξίωσης της πολιτείας να επεμβαίνει κατά την τέλεση αξιόποινων πράξεων. Η συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της αξίας του ανθρώπου (*άρθρο 2 παρ.1 Συντ.*) αναδεικνύεται, έτσι, ως ο πυρήνας του δικαιώματος της προσωπικότητας, αλλά και το θεωρητικό θεμέλιο για την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

Ε. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Α.Π.Δ. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΧΕΧΕΩΝ

Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων βρίσκει καταρχήν το λόγο θεμελίωσης της στο <<έννομο συμφέρον>> του εργοδότη και ειδικότερα στο <<διευθυντικό δικαίωμα>>. Ως δικαιολογητική βάση συχνά προβάλλεται επίσης η ιδιοκτησία των μέσων (π.χ. παρακολούθησης) αλλά και η υποχρέωση εγγύησης της ασφάλειας των προσώπων και αγαθών. Αρχικά απαραίτητα είναι αποδεκτό η οργάνωση και διεύθυνση της εργασίας προϋποθέτει επεξεργασία δεδομένων και άσκηση ελέγχου. Τίθεται έπειτα το ερώτημα ποια είναι τα όρια αυτής της επεξεργασίας, ώστε να μην διακυβεύεται η προστασία των προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού των εργαζομένων, καθώς και να αφήνεται το αναγκαίο πεδίο ιδιωτικότητας και ελεύθερης επικοινωνίας στο χώρο της εργασίας.

Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής και προστασίας του ν.2472/97: η εν λόγω επεξεργασία υπόκειται στους κανόνες που αφορούν τη θεμελίωση της επεξεργασίας (άρθρο 5), τις βασικές αρχές της επεξεργασίας (άρθρο 4), καθώς και τις ειδικότερες ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις αυτής άρθρα 6 και 7). Η αρχική επιλογή του Έλληνα νομοθέτη συνίστατο στην καθιέρωση γενικής υποχρέωσης γνωστοποίησης ή/και αίτησης για παροχή προηγούμενης άδειας(στην περίπτωση των ευαίσθητων δεδομένων). Αργότερα με νόμο (ν.2819/2000) θεσμοθετήθηκαν και οι αναγκαίες εξαιρέσεις από τις προαναφερόμενες εξαιρέσεις.

Η Αρχή αντιμετώπισε κυρίως υποθέσεις που αφορούσαν τη χρήση μεθόδων ελέγχου των εργαζομένων (έλεγχος επικοινωνιών, βιντεοσκόπηση), τη χρήση βιομετρικών μεθόδων για τον έλεγχο προσέλευσης στην εργασία, αλλά και τις περιπτώσεις χρήσης προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων για άλλους σκοπούς, που δε σχετίζονται με την εργασία και τους σκοπούς της. Συγκεκριμένα:

Η Αρχή κλήθηκε, ύστερα από καταγγελία, να κρίνει τη νομιμότητα εισαγωγής συστήματος διαχείρισης χρέωσης γραμμών Τ/Κ σε ένα Επιμελητήριο με σκοπό τον έλεγχο των δαπανών από τη χρήση τηλεπικοινωνιακών μέσων (Απόφαση της 21.06.2000). Η Αρχή θεώρησε την εγκατάσταση τέτοιου συστήματος νόμιμη, μόνο όταν <<το σύστημα διαχείρισης δεν αποδίδει το σύνολο των ψηφίων του καλούμενου αριθμού αλλά αποκρύπτει τα τρία τελευταία ψηφία αυτού³, διότι με αυτόν τον τρόπο δεν είναι δυνατόν να αποκαλυφθούν σε τέτοιο βαθμό τα προσωπικά δεδομένα του κάθε χρήστη, ώστε να προσβάλλεται η ιδιωτική του ζωή, ενώ παράλληλα είναι δυνατόν να αποκαλυφθεί μέχρι ενός βαθμού πιθανή περίπτωση καταχρήσεως κλήσεων>>. Επειδή όμως εν προκειμένω δεν υφίστατο τέτοιου είδους διαχείριση, η Αρχή έκρινε ότι το συγκεκριμένο σύστημα Τ/Κ παραβίαζε θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων-υποκειμένων, χωρία παράλληλα η επεξεργασία των δεδομένων αυτών να είναι ανάλογη του σκοπού, δηλαδή του ελέγχου του κόστους συνδιαλέξεων, ο οποίος θα μπορούσε να επιτευχθεί με φραγή εξερχομένων κλήσεων

³ Βλ. και αρ.5 παρ.3 του ν.2774/99, παρόλο που εδώ πρόκειται για εσωτερικό σύστημα και όχι δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο.

ή περιορισμό των υπηρεσιών μόνο σε κλήσεις εσωτερικού ή αστικές ή με πλαφόν επιτρεπόμενων κλήσεων.

Η αρχή της αναλογικότητας, υπό την έννοια της μη υπέρβασης της αναγκαίας αναλογίας μεταξύ βαθμού προσβολής και επιδιωκόμενου σκοπού, υπήρξε ο γνώμονας της Αρχής και στην κρίση της υπόθεσης της χρήσης βιομετρικών μεθόδων (εν προκειμένω με τη μέθοδο του βιομετρικού χαρακτηριστικού του δακτυλικού αποτυπώματος) για τον έλεγχο εισόδου και εξόδου των εργαζομένων στο χώρο της εργασίας. Η Αρχή έκρινε ότι ο σκοπός της επεξεργασίας, σε συνδυασμό με τη φύση των χώρων εργασίας δεν δικαιολογεί τη χρήση αυτής της μεθόδου, η οποία συνιστά <<προσβολή της προσωπικότητας>>, καθώς μάλιστα η μέθοδος της δακτυλοσκόπησης είναι στην κοινή συνείδηση συνδεδεμένη με τη δίωξη του εγκλήματος και την άσκηση αντεγκληματικής πολιτικής. Και στην προκειμένη περίπτωση, η Αρχή επεσήμανε στους υπευθύνους επεξεργασίας την υποχρέωση να επιλέξουν <<ηπιότερους και αποτελεσματικότερους τρόπους ελέγχου, δίνοντας προτεραιότητα στα ισχύοντα και νομοθετικά καθιερωμένα μέσα διοικητικού ελέγχου>> (**Απόφαση της 20.03.2000**).

Παράνομη έκρινε η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα την επεξεργασία δεδομένων (ταυτότητας) των εργαζομένων για σκοπούς που δε συνδέονται με τη σχέση εργασίας. Συγκεκριμένα, **αποφάνθηκε ότι η χρήση στοιχείων ταυτότητας των εργαζομένων από την εργοδότηρια εταιρία, προκειμένου να ανοίξει μερίδες στο Χρηματιστήριο στο όνομά τους, είναι παράνομη, <<ανεξαρτήτως εάν έγινε στο πλαίσιο της πολιτικής παροχών της εταιρίας, με σκοπό την αύξηση της απόδοσης των υπαλλήλων ή προς προσπορισμό ιδίου οφέλους>>**. Στην προκειμένη περίπτωση η Αρχή δεν θεμελίωσε την απόφασή της, η οποία συνοδεύτηκε και από επιβολή κυρώσεων, στην υπέρβαση της αρχής του σκοπού, που επιβάλλει τα δεδομένα να υφίστανται επεξεργασία ενόψει των σκοπών για τους οποίους έχουν συλλεγεί και απαγορεύει τη λεγόμενη <<δευτερεύουσα χρήση>> των δεδομένων (άρθρο 4 παρ.2^α). Αντίθετα, **επικαλείται την έλλειψη συγκατάθεσης των υποκειμένων, ένα λόγο νομιμοποιητικό της επεξεργασίας (άρθρο 5 παρ.1 του ν.2472/97)**. Ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που προκύπτουν στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων είναι η **χρήση συστημάτων ελέγχου και παρακολούθησης των εργαζομένων**. Είναι πρόδηλο ότι η

βιντεοσκόπηση, το <<άνοιγμα>> του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, η παρακολούθηση της πλοήγησης στο διαδίκτυο συνιστούν πράξεις που ενέχουν προσβολή της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας της έκφρασης και της επικοινωνίας. Η Αρχή δεν θα μπορούσε να παρακάμψει, αλλά ούτε και να λύσει αυτό το ζήτημα, χωρίς να υπεισέλθει στον πυρήνα της άσκησης του διευθυντικού δικαιώματος. Υιοθετώντας την προσέγγιση ότι **η ιδιωτικότητα δεν σταματά στο κατώφλι της εργασίας**, επισημαίνει ότι η συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τη χρήση μεθόδων ελέγχου και παρακολούθησης των εργαζομένων πρέπει κατά το δυνατό να μην επεκτείνεται στην προσωπική συμπεριφορά, στα προσωπικά χαρακτηριστικά ή στις προσωπικές εσωτερικές και εξωτερικές επαφές των εργαζομένων⁴.

Μέτρο των αποφάσεων της Αρχής παραμένουν οι αρχές του σκοπού και της αναλογικότητας: Συνεπώς, η χρήση μεθόδων παρακολούθησης υπόκειται, ως προς το θεμιτό χαρακτήρα της, στην εκτίμηση εάν είναι πραγματικά αναγκαία και πρόσφορη για την επίτευξη θεμιτών και νόμιμων σκοπών (προστασία αγαθών και ασφαλών εγκαταστάσεων) και στην εξέταση εάν είναι δυνατή η επίτευξη του αποτελέσματος με ηπιότερα μέσα⁵. Η Αρχή εισάγει μάλιστα έναν-υπό μία έννοια-περιορισμό του διευθυντικού δικαιώματος, όταν αποφαινεται ότι από την αρχή του σκοπού απορρέει η απαγόρευση χρήσης των δεδομένων που προκύπτουν από την παρακολούθηση των εργαζομένων ως <<αποκλειστικών κριτηρίων αξιολόγησής τους>>.

Η αναγκαιότητα και προσφορότητα <<για τον έλεγχο διεκπεραίωσης συγκεκριμένης εργασίας ή κύκλου εργασιών και ιδίως τον έλεγχο των δαπανών>> είναι το κριτήριο για την εισαγωγή και χρήση μεθόδων <<παρακολούθησης των επικοινωνιών>>, παρακολούθηση, η οποία, σύμφωνα με την Αρχή, δεν μπορεί να αφορά το περιεχόμενο της επικοινωνίας⁶. Η εγκατάσταση και ιδιοκτησία των μέσων επικοινωνίας δεν αποκλείει το απόρρητο των επικοινωνιών, όπως αυτό

4 Η Αρχή μάλιστα προτείνει τη διάθεση χώρων που δεν ελέγχονται ή παρακολουθούνται καθώς και τη διάθεση προσιτών στους εργαζόμενους τηλεπικοινωνιακών μέσων για τις προσωπικές επικοινωνίες τους. Το International Working Group on Data Protection in Telecommunications αναφέρεται σε μια <<surveillance free zone>> (ζώνη ελεύθερη παρακολούθησης).

5 Βλ. Οδηγία 115/2001 για την προστασία δεδομένων εργαζομένων.

θεμελιώνεται στις συνταγματικές και νομοθετικές διατάξεις. Η ελευθερία της επικοινωνίας αλλά και η αρχή του σκοπού και της αναλογικότητας υπαγορεύουν, και την κατά κανόνα απαγόρευση της συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων που σχετίζονται με <<επισκέψεις>> σε ιστοχώρους και ιστοσελίδες κατά τη διάρκεια και στους χώρους εργασίας.

Κρίσιμο στοιχείο για την αξιολόγηση της θεμιτής ή μη χρήσης μεθόδων ελέγχου και παρακολούθησης είναι η προηγούμενη ενημέρωση των εργαζομένων και εν γένει η διαφάνεια της επεξεργασίας, αποδίδοντας στην υποχρέωση ενημέρωσης ιδιαίτερα ευρύ χαρακτήρα και προσδίδοντας μάλιστα σε αυτήν το χαρακτήρα της (νόμιμης) προϋπόθεσης για τη χρήση των δεδομένων που προκύπτουν από τον έλεγχο και την παρακολούθηση σε βάρος των εργαζομένων. **Η ενημέρωση και διαφάνεια έναντι του εργαζομένου διατρέχει το σύνολο των ερμηνευτικών αποφάσεων της Αρχής:** ο εργαζόμενος πρέπει να ενημερώνεται και να συγκατατίθεται για την αναζήτηση από τρίτους πληροφοριών που τον αφορούν, ενώ επισημαίνεται ότι τα ευαίσθητα δεδομένα, λόγω της φύσης τους και του βαθμού της προσβολής που ενέχει η χρήση τους πρέπει να συλλέγονται απευθείας από τους ίδιους τους εργαζόμενους. Η Αρχή, λαμβάνοντας υπόψη τη δεδομένη σχέση ανισότητας εργαζομένων και εργοδοτών, επιχειρεί μια σύμφωνη με το πνεύμα του νόμου ευρεία ερμηνεία της υποχρέωσης ενημέρωσης, διατυπώνοντας τη θέση ότι <<οι εκπρόσωποι των εργαζομένων πρέπει να ενημερώνονται και να διατυπώνουν γνώμη πριν από την εισαγωγή μεθόδων ελέγχου και παρακολούθησης των εργαζομένων>>.

Η αναγνώριση του δικαιώματος των εργαζομένων να προσδιορίζουν την επεξεργασία των δεδομένων που τους αφορούν στο χώρο της εργασίας αναφέρεται σε κάθε χρήση τους σ' αυτόν το χώρο. Η

6 Το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε στην περίπτωση Halford v. United Kingdom ότι η υποκλοπή της τηλεφωνικής επικοινωνίας υπαλλήλου συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ. Το δικαστήριο έκρινε ότι αυτή η παρακολούθηση δεν είναι συμβατή με την εύλογη προσδοκία προστασίας της ιδιωτικότητας ως προς την τηλεφωνική επικοινωνία (reasonable expectation of privacy). Την άποψη αυτή συμμερίζονται οι αρχές προστασίας προσωπικών δεδομένων που μιλούν για <<legitimate expectation of privacy>>. Στο σχετικό κείμενο του Art. 29 Data Protection Working Party η προσβολή του απορρήτου της επικοινωνίας γίνεται αποδεκτή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις που αφορούν συνήθως ποινικά κολάσιμες ενέργειες ή συνεπάγονται ευθύνη του εργοδότη για πράξεις του εργαζομένου.

ενίσχυση του δικαιώματος πληροφοριακού αυτοπροσδιορισμού του ατόμου-εργαζομένου επιχειρείται ακόμη και έναντι των εκπροσώπων του: η διαβίβαση δεδομένων στα συνδικαλιστικά όργανα επιτρέπεται, σύμφωνα με την ερμηνεία της Αρχής στην Οδηγία 115/2001, μόνο εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την άσκηση συνδικαλιστικών δικαιωμάτων και μόνο στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο⁷.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ραγδαία διάδοση της τεχνολογίας, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας είχαν ως συνέπεια την αύξηση και τον πολλαπλασιασμό εξωκρατικών κέντρων, από τα οποία και εκπορεύεται πλέον και στα οποία ενθυλακώνεται η εξουσία. Από την άλλη πλευρά, η ίδια εκρηκτική ανάπτυξη της τεχνολογίας και η συνακόλουθη απελευθέρωση τεράστιων δυνατοτήτων, τις οποίες μπορεί να αξιοποιεί κάθε άνθρωπος και να εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες τους και να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του, συνεπάγονται τον εμπλουτισμό του περιεχομένου πολλών δικαιωμάτων. Οι συνθήκες της εποχής μας άλλωστε δημιουργούν διαρκώς νέα δεδομένα που μεταλλάσσουν ουσιωδώς το περιεχόμενο και τη λειτουργία πολλών παραδοσιακών δικαιωμάτων. Στα παραπάνω δικαιώματα ανήκει και η αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων, η οποία στην αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001, θεμελιώθηκε στη μήτρα του ήδη αναγνωρισμένου συνταγματικά δικαιώματος στην προστασία της ιδιωτικής ζωής. Το δικαίωμα λοιπόν του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού κρίθηκε άξιο ιδιαίτερης προστασίας, αφού τις περισσότερες φορές η προσβολή του συνεπάγεται την προσβολή και άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτό της ανθρώπινης αξίας.

7 Π.χ. για την ενημέρωση των εργαζομένων από τους εκπροσώπους τους. Βλ. τις αντίστοιχες συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αντίστοιχη είναι η επιλογή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας στον Κώδικα Δεοντολογίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων. Στο άρθρο 10.10 ορίζεται ότι <<η διαβίβαση δεδομένων στους εκπροσώπους των εργαζομένων πρέπει να γίνεται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ή συλλογικές συμβάσεις σε εναρμόνιση με την εθνική πρακτική και θα έπρεπε να περιορίζεται στα προσωπικά δεδομένα που είναι αναγκαία για να εκπληρώσουν οι εκπρόσωποι των εργαζομένων τα ιδιαίτερα καθήκοντα τους>>.

Δημιουργήθηκε προς το σκοπό αυτό ένα πλέγμα νομικών διατάξεων με προβλέψεις όσο το δυνατόν ενδεδειγμένες για τη ρύθμιση της ροής δεδομένων. Στο σημείο αυτό, καθοριστική υπήρξε και είναι η συμβολή της Αρχής: η δράση της κινείται προς την αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν το χώρο των προσωπικών δεδομένων και προέρχονται όχι μόνο από την κρατική αλλά και κάθε είδους ιδιωτική εξουσία. Σημασία τελικά έχει να επιδιώκεται ολοένα και αποτελεσματικότερη προστασία του δικαιώματος και να μην εμποδίζεται η Αρχή στην επιτέλεση του έργου της από οποιουδήποτε είδους συμφέροντα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

1. Νομολογία 3545/2002 ΣτΕ

Υπόθεση Τριανταφυλλόπουλου Σχολιασμός :Κολοβός Δημήτριος

Συμβούλιο της Επικρατείας (Τμήμα Δ') Αριθμός : 3545/2002

ΙΣΤΟΡΙΚΟ : Η συγκεκριμένη απόφαση εκδόθηκε εξ αφορμής 2 αιτήσεων ακυρώσεων που υπέβαλαν : 1ον η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία « ALPHA Δορυφορική Τηλεόραση Α.Ε.» και 2ον η ετερόρρυθμη εταιρεία με την επωνυμία « Ευθύμιος Τριανταφυλλόπουλος και ΣΙΑ ΕΕ», κατά της υπ' αριθμόν 100/31.1.2000 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, με την οποία βάσει του άρθρου 21 του ν.2472/1997 « Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», επεβλήθησαν κατά της 1ης ανώνυμης εταιρείας : α) ως κύρωση η διακοπή της επεξεργασίας και της καταστροφής των ευαίσθητων δεδομένων, των οποίων έγινε χρήση κατά τις εκπομπές ΖΟΥΓΚΛΑ της 2.12.1999 και ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΤΥΠΟΣ της 5.12.1999, που μεταδόθηκαν από το τηλεοπτικό σταθμό ALPHA, συγκεκριμένα μιας κασέτας, η οποία περιείχε ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από την ερωτική ζωή του τραγουδιστή Στέφανου Κορκολή, και ενός προσωπικού ημερολογίου, το οποίο περιείχε προσωπικά δεδομένα από την ερωτική ζωή του σχεδιαστή μόδας Μιχάλη Ασλάνη και β) πρόστιμο 10.000.000 δρχ. για παράνομη

επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων με την μορφή της τηλεοπτικής χρήσης. Κατά της 2ης ετερόρρυθμης εταιρείας επεβλήθη η κύρωση της διακοπής της επεξεργασίας και της καταστροφής των αυτών ως άνω ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων.

NΟΜΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ : Εάν οι διατάξεις του ν. 2472/1997 κατά το μέρος που επιβάλλουν την προστασία των προσώπων από την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και απαγορεύουν την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους δημοσιογράφους και τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα, αντίκειται στις συνταγματικές διατάξεις, που κατοχυρώνουν την ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης στοχασμών και πληροφοριών μέσω της ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος.

ΕΠΙΛΥΣΗ : Στο σκεπτικό της αποφάσεως αναφέρεται ότι ο νόμος 2472/1997 (ο οποίος σημειωτέον θεσπίστηκε προς συμμόρφωση προς την κοινοτική Οδηγία 95/46/ΕΟΚ « Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών») αποσκοπεί στην κατοχύρωση θεμελιωδών αξιών της έννομης τάξης μιας δημοκρατικής πολιτείας, όπως είναι η προστασία της αξιοπρέπειας του ανθρώπου και η προστασία της ιδιωτικής ζωής των ατόμων. Συνεπώς οι διατάξεις του εν λόγω νόμου κατά το μέρος που επιβάλλουν την προστασία των προσώπων από την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ρυθμίζουν τα συναφή θέματα σε σχέση και με τις δημοσιογραφικές δραστηριότητες, απαγορεύοντας την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τους δημοσιογράφους και τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα (άρθρα 3 παρ. 2 και 3, 7 παρ. 2 περιπτ. ζ' και 11 παρ. 5 του ν. 2472/1997), δεν προσκρούουν στις συνταγματικές διατάξεις που κατοχυρώνουν την ελευθερία της έκφρασης και διάδοσης στοχασμών και πληροφοριών μέσω της ασκήσεως του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η ελευθερία της έκφρασης και της διάδοσης των στοχασμών , όπως και η ελευθερία του πληροφορείν και πληροφορείσθαι που κατοχυρώνει το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και ειδικώς ως προς τον έγγραφο τύπο το άρθρο 14 παρ. 1, δεν περιλαμβάνει και την ελευθερία διάδοσης πληροφοριών που ανάγονται στην προστατευόμενη από τα άρθρα 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Συντάγματος απαραβίαστη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής των ατόμων, στον πυρήνα της οποίας ανήκει αναμφισβήτητα και η ερωτική ζωή τους. Στον ιδιωτικό αυτό πυρήνα, στο βαθμό που τα στοιχεία που τον συνθέτουν δεν δημοσιοποιούνται οικειοθελώς, κανένας ούτε δημόσια αρχή ούτε ιδιώτης επιτρέπεται να διεισδύσει. Επομένως η διάδοση πληροφοριών τέτοιου περιεχομένου δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει θεμιτώς, από συνταγματικής απόψεως, περιεχόμενο του δικαιώματος πληροφορήσεως ή της ελεύθερης εκφράσεως και διαδόσεως στοχασμών. Με άλλα λόγια οι διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1 και 14 παρ. 1 του Συντάγματος οριοθετούνται σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο των κατοχυρούμενων από αυτές ελευθεριών και δικαιωμάτων από τις διατάξεις των υπόλοιπων, ισοκύρων με αυτές άρθρων του Συντάγματος και των συναδόντων προς αυτές νόμων , μεταξύ

αυτών και ο νόμος 2472/1997, οι διατάξεις του οποίου, αποβλέποντας στην προστασία των αξιών που αναγνωρίζονται από τα άρθρα 2 παρ. 1 και 9 παρ. 1 του Συντάγματος, προβλέπουν περιορισμούς στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εν γένει.

2.

Νομολογία 3545/2002 ΣτΕ

Υπόθεση παράνομης επεξεργασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων
Σχολιασμός Απόφασης ΣτΕ 3545/2002 (παράνομη επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων).

Ασκήθηκε αίτηση ακύρωσης από το τηλεοπτικό κανάλι Α και από το δημοσιογράφο Μ.Τ. που είχε εκπομπή στο εν λόγω κανάλι κατά αποφάσεων της ανεξάρτητης Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων που τους επέβαλε κυρώσεις και χρηματικά πρόστιμα. Οι δυο αιτήσεις συνεκδικάστηκαν λόγω συνάφειας. Το Δικαστήριο απέρριψε τις ανωτέρω αιτήσεις κρίνοντας ότι η επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ήταν παράνομη διότι αντίκειται στο ν.2472/97 ο οποίος ρητά απαγορεύει στο αρ.7 τη συλλογή και επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων. Ως τέτοια νοούνται σύμφωνα με το αρ.2β και τα δεδομένα που αφορούν την ερωτική ζωή των ατόμων όπως ήταν το περιεχόμενο της κασέτας που προβλήθηκε από το κανάλι και του ημερολογίου που αναγνώστηκε στην εκπομπή του συγκεκριμένου δημοσιογράφου. Επιπλέον η κατοχή και καταχώριση σε αρχείο εικόνων ερωτικής ζωής εμπίπτει στην έννοια της επεξεργασίας του αρ.2 ν.2472/97. Δηλαδή τόσο η κασέτα όσο και το ημερολόγιο αποτελούν ένα σύνολο ευαίσθητων δεδομένων, τα οποία είναι δεκτικά επεξεργασίας. Επιπλέον ήταν παράνομη και για τον ακόλουθο λόγο: η αρχή αναγνωρίζει τη σύγκρουση μεταξύ του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής και του δικαιώματος ενημέρωσης του κοινού και την αίρει κάνοντας ad hoc στάθμιση των δύο δικαιωμάτων και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Δηλαδή η αρχή έκρινε πως ο δημοσιογράφος προβάλλοντας την κασέτα με τις ερωτικές σκηνές του Κ και διαβάζοντας σελίδες του προσωπικού ημερολογίου του Α παραβίασε τον πυρήνα του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής τους. Κρίθηκε λοιπόν πως το δικαίωμα ενημέρωσης του κοινού δεν απαιτούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση και χρήση αυτών των ευαίσθητων δεδομένων, αποτέλεσμα της οποίας υπήρξε ο εξευτελισμός και η δημόσια διαπόμπευση του Κ. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω είναι φανερό πως η επεξεργασία ήταν παράνομη άσχετα εάν αυτή είχε ή όχι σημασία για τη θεμελίωση του αξιόποινου χαρακτήρα συγκεκριμένων πράξεων. Όπως έκρινε άλλωστε και το ΣτΕ, το άτομο στο οποίο αποδίδεται παραβίαση των χρηστών ηθών ή παράνομη συμπεριφορά δε στερείται των συνταγματικών εγγυήσεων των σχετικών με την προστασία της προσωπικότητάς του. Ακόμα και ο πλέον «άθλιος» απολαμβάνει την προστασία των συνταγματικών του δικαιωμάτων. Ένα άλλο θέμα που κλήθηκε να απαντήσει το

ΣτΕ είναι το αν υπήρξε ή όχι παραβίαση της αρχής non bis in idem. Συγκεκριμένα το κανάλι ισχυρίστηκε ότι αδικώς του επιβλήθηκαν δύο πρόστιμα, επικαλούμενο τη γενική αυτή αρχή του δικαίου που απαγορεύει την επιβολή δύο κυρώσεων για την ίδια αιτία. Ο ισχυρισμός όμως αυτός απορρίφθηκε ως αβάσιμος, διότι η αιτία δεν ήταν η ίδια στις δύο περιπτώσεις και επιπλέον είχε προβληθεί απαραδέκτως, διότι θα έπρεπε να το είχε επικαλεστεί κατά της πράξης του ΕΣΡ, με την οποία του επιβλήθηκε η τελευταία κατά χρονική σειρά κύρωση. Πάντως σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας μπορεί να θεωρηθεί ότι τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν ήταν δυσανάλογα σε σχέση με τη βλάβη που προκλήθηκε στους θιγόμενους εξαιτίας της προσβολής και της σπίλωσης της προσωπικότητάς τους. Η Αρχή θα μπορούσε να επιβάλλει μεγαλύτερα πρόστιμα ή κάποια από τις αυστηρότερες κυρώσεις του ν.2472/97 που προβλέπονται στο αρ.21 παρ.1.

3.

ΣτΕ 2280/2001 (Ολομέλεια)

[Υπόθεση των ταυτοτήτων

Πρόεδρος: Χρ. Γεραρής

Εισηγητής: Θ. Χατζηπαύλου, Σύμβουλος

Δικηγόροι: Κ.Μαυρίκας Σύμβουλος ΝΣΚ,

Ν. Δασκαλαντωνάκης, Πάρεδρος ΝΣΚ, Ι. Δρακουλαράκος, Δ. Πελέκης.

[ΤΕΥΧΟΣ 5/2001]

Για τον προσδιορισμό των στοιχείων που πρέπει να υπάρχουν στα δελτία ταυτότητας εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις του ΝΔ 127/1969 και όχι αυτές του Ν. 1599/1986. Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης μπορεί να προβαίνει σε νέο νόμιμο καθορισμό των περιλαμβανόμενων στοιχείων στο δελτίο ταυτότητας δυνάμει του άρθρου 2 ΝΔ 127/1969. Η σχετική υπουργική απόφαση καίτοι μνημονεύει την πράξη της Αρχής Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα με την οποία απευθύνεται σύσταση για την απάλειψη της αναγραφής του θρησκευματος στις ταυτότητες δεν στηρίζεται σε αυτή καθώς η έκδοση της πράξης της Αρχής δεν αποτελεί κατά νόμο προϋπόθεση για την έκδοση της υπουργικής απόφασης. Συνεπώς τυχόν πλημμέλειες της πράξης της Αρχής δεν επηρεάζουν τη νομιμότητα της υπουργικής απόφασης. (Μειοψηφία)

(...) 5. Επειδή, όπως συνάγεται από την ανωτέρω μεταβατική διάταξη της παραγρ. 4 του άρθρου 25 του Ν. 1599/1986, οι αστυνομικές αρχές εξακολουθούν και μετά την έναρξη της τυπικής ισχύος του νόμου αυτού, που εισήγαγε νέου τύπου δελτία ταυτότητας, χορηγούμενα από τις διευθύνσεις εσωτερικών των νομαρχιών, να εκδίδουν, έως τις 31.12.1987 αλλά και καθόσον χρόνο παρατείνεται με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών η αρχική αυτή προθεσμία, τα δελτία ταυτότητας, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ν.Δ. 127/1969 και τις δυνάμει του άρθρου 4 αυτού εκδιδόμενες κανονιστικές αποφάσεις του Υπουργού Δημόσιας Τάξης. Συνεπώς, ως προς το θέμα της εκδόσεως των δελτίων ταυτότητας, οι σχετικές διατάξεις του ν. 1599/86 δεν είναι εφαρμοστέες στην προκειμένη περίπτωση, η δε προσβαλλόμενη απόφαση, η

οποία εκδόθηκε βάσει της εξουσιοδοτήσεως του άρθρου 4 του ν.δ. 127/69 με σύμπραξη του Υπουργού Δημόσιας Τάξης είναι νόμιμη από την άποψη αυτή και ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως, με τον οποίον προβάλλεται ότι εν προκειμένω ήταν εφαρμοστέα η εξουσιοδότηση του άρθρου 3 παρ. 3 του ν. 1599/86 και συνεπώς, αρμόδιος να συμπράξει στην έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης ήταν ο Υπουργός Εσωτερικών και όχι ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης, πρέπει, να απορριφθεί ως αβάσιμος. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Φ. Αρναούτογλου, Π. Πικραμμένος, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ και οι δύο Πάρεδροι, οι οποίοι έχουν την ακόλουθη γνώμη: Μετά την ισχύ του ν. 1599/1986, η έκδοση του δελτίου ταυτότητας, το περιεχόμενό του, καθώς και ο καθορισμός του τύπου του και των λοιπών συναφών λεπτομερειών διέπεται από τις διατάξεις του νόμου αυτού, όπως τροποποιήθηκε, και όχι, πλέον, από τις διατάξεις του ν.δ. 127/1969. Η ρύθμιση δε της μεταβατικής διατάξεως της παρ. 4 του άρ. 25 του ν. 1599/1986 αφορά, όπως και από την διατύπωση της διατάξεως προκύπτει, μόνο τη διατήρηση της αρμοδιότητας των αστυνομικών αρχών προς έκδοση των ατομικών δελτίων, αντί της καθιερούμενης στο νόμο αντίστοιχης αρμοδιότητας των νομαρχιών. Τούτο δε ευλόγως εν όψει της ανάγκης προσαρμογής μεγάλου αριθμού περιφερειακών (τότε) υπηρεσιών στην νέα για αυτές διαδικασία. Ότι αυτή είναι μόνον η έννοια της μεταβατικής διατάξεως καθίσταται σαφές εκ του ότι αφ' ενός μεν ο νομοθέτης προχώρησε σε τροποποίηση του νόμου αυτού (1599/1986) με τον ν. 1988/1991, αφ' ετέρου δε εκδόθηκε με βάση την εξουσιοδότηση του ν. 1599/1986, όπως τροποποιήθηκε, νέα υπουργική απόφαση για τον τύπο του δελτίου ταυτότητας (υπ' αριθμ. Φ. 21385/11246/1.7.1992, απόφαση Υπουργού Εσωτερικών, Β' 422), γεγονότα που δεν θα είχαν έννοια αν ο νόμος αυτός παρέμενε διαρκώς σε αναστολή και εξακολουθούσε να εφαρμόζεται για το περιεχόμενο του δελτίου ταυτότητας το ν.δ. 127/1969.

6. Επειδή, το άρθρο 2 του ν.δ. 127/1969 επιβάλλει την υποχρεωτική αναγραφή στο δελτίο ταυτότητας των αναφερομένων σε αυτό στοιχείων του κατόχου του δελτίου, με μόνη εξαίρεση το στοιχείο της ομάδας αίματος, ως προς το οποίο ρητώς ορίζεται, ότι η σχετική ένδειξη συμπληρώνεται προαιρετικά, εάν δηλαδή το επιθυμεί ο κάτοχος του δελτίου. Εξάλλου, με την ανωτέρω εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 4 του ίδιου ν. δ/τος παρέχεται στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης η εξουσία να καθορίζει, μεταξύ άλλων, τον τύπο (υπόδειγμα) του δελτίου ταυτότητας, δηλαδή το σχήμα, τις διαστάσεις και τις εν γένει ενδείξεις του δελτίου, στις οποίες περιλαμβάνονται και τα στοιχεία του άρθρου 2, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι η αναγραφή των στοιχείων αυτών δεν αντίκειται σε μεταγενέστερο νόμο ή στο Σύνταγμα. Στην περίπτωση αυτή ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης οφείλει να προβαίνει, με βάση την εν λόγω εξουσιοδοτική διάταξη, η οποία είναι σύμφωνη με το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, αφού παρέχεται για τη ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων, σε νέο νόμιμο καθορισμό των περιλαμβανομένων στο δελτίο ταυτότητας στοιχείων. Μειοψήφησαν οι

Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Φ. Αρναούτογλου, Π. Πικραμμένος, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ και οι δύο Πάρεδροι, οι οποίοι έχουν την ακόλουθη γνώμη: Υπό την εκδοχή ότι εξακολουθούσε να ισχύει η εξουσιοδότηση του ν.δ. 127/1969, αυτή δεν είχε ούτε μπορούσε κατά το Σύνταγμα να έχει την έννοια ότι ο Υπουργός, αρμόδιος προς ρύθμιση θεμάτων μόνον ειδικότερου, τεχνικού ή λεπτομερειακού χαρακτήρα, μπορούσε αυτογνωμόνως να τροποποιήσει ρητή αντίθετη διάταξη τυπικού νόμου. Για το ζήτημα του ακριβούς περιεχομένου του δελτίου ταυτότητας δεν είχε παρασχεθή στον Υπουργό εξουσιοδότηση ούτε από το νόμο αυτό ούτε από τον ν. 1599/1986, για τον λόγο ότι το θέμα αυτό ρυθμιζόταν ευθέως και εξαντλητικώς από τους τυπικούς αυτούς νόμους. Μόνον δε, εν πάση περιπτώσει, με ειδική προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας εξουσιοδότηση θα μπορούσε κανονιστικώς να ανατραπεί ο ορισμός του τυπικού νόμου, αν συνέτρεχε νόμιμη περίπτωση. Ο Σύμβουλος Φ. Αρναούτογλου υποστήριξε προσέτι ότι, όταν ο νομοθέτης εξουσιοδοτεί, κατά το άρθρο 43 παρ. 2 του Συντάγματος, όργανο της Διοικήσεως να θεσπίσει κανόνες δικαίου στο πλαίσιο μιας εξουσιοδοτήσεως, είναι ανεπίτρεπτο στο όργανο αυτό που δρα, στην περίπτωση αυτή, ως προέκταση του νομοθέτη, να μην εφαρμόζει όσες διατάξεις του νόμου θεωρεί αντισυνταγματικές. Επομένως, για τον λόγο προεχόντως αυτόν, η προσβαλλομένη υπουργική απόφαση θα έπρεπε να ακυρωθή.

7. Επειδή, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, που συστάθηκε με το ν. 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» (φ. Α' 50), με την απόφαση της 510/17/15.5.2000, αφού έκρινε, ερμηνεύοντας τις διατάξεις του εν λόγω νόμου, ότι δεν είναι πλέον επιτρεπτή η αναγραφή στα δελτία ταυτότητας, μεταξύ άλλων στοιχείων, του θρησκευματος, της ιθαγένειας και του ονοματεπώνυμου του (της) συζύγου, απηύθυνε σύσταση, προειδοποίησε και κάλεσε τον υπεύθυνο επεξεργασίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και κάθε άλλο συναρμόδιο, έως ότου καθιερωθεί το νέου τύπου δελτίο ταυτότητας του ν. 1599/1986, να συμμορφωθούν, εντός ευλόγου χρόνου και πάντως όχι περισσότερου του απολύτως αναγκαίου για την προσαρμογή των σχετικών διαδικασιών, προς το περιεχόμενο της απόφασης αυτής, εκδίδοντας τις αναγκαίες οδηγίες προς τις οικείες αρχές και υπηρεσίες, ώστε εφεξής κατά την έκδοση των νέων δελτίων αστυνομικής ταυτότητας ή τυχόν αντικατάσταση των παλαιών, να μη συλλέγουν (δηλαδή να μη ερωτούν ούτε να επιτρέπουν την αναγραφή) και να μη επεξεργάζονται τα ανωτέρω στοιχεία, καθόσον, άλλως, η Αρχή θα επανέλθει σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 21 και 22 του ν. 2472/97. Η προσβαλλομένη κανονιστική απόφαση μνημονεύει μεν στο προοίμιό της την πιο πάνω ατομική διοικητική πράξη της Αρχής, αλλά δεν στηρίζεται ούτε και θα μπορούσε να στηριχθεί, σ' αυτήν αφού η έκδοση της πράξης της Αρχής δεν αποτελούσε κατά νόμο προϋπόθεση για την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης. Η απόφαση αυτή στηρίζεται αυτοτελώς στην εξουσιοδότηση του

άρθρου 4 του ν. 127/69, ενόψει της οποίας και της λοιπής νομοθεσίας θα κριθεί η νομιμότητά της. Ως εκ τούτου οι τυχόν πλημμέλειες της πράξης της Αρχής δεν επηρεάζουν τη νομιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης και η μνεία αυτής στο προοίμιο της τελευταίας είναι, από την άποψη αυτή, αδιάφορη. Συνεπώς πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι όλοι οι λόγοι ακυρώσεως που αναφέρονται σε διάφορες, κατά τους ισχυρισμούς των αιτούντων, πλημμέλειες της πράξης της Αρχής και προβάλλουν ότι οι πλημμέλειες αυτές συνεπάγονται ακυρότητα της προσβαλλόμενης απόφασης. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Α. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Π. Πικραμμένος, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Α. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ και ο Πάρεδρος Δ. Αλεξανδρής, οι οποίοι έχουν τη γνώμη ότι, όπως άλλωστε προκύπτει από το προοίμιό της, η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση στηρίζεται αποκλειστικώς στην απόφαση της Αρχής και επομένως πλημμέλειες της αποφάσεως της τελευταίας επηρεάζουν το κύρος της. Είναι άλλωστε αντιφατικό να γίνεται αρχικώς δεκτό ότι με την απόφαση της Αρχής επιβάλλεται δεσμευτική διοικητική κύρωση προειδοποιήσεως στον υπεύθυνο επεξεργασίας και άρα στον Υπουργό, στη συνέχεια δε η εκδιδόμενη προς άρση των περιστατικών που οδήγησαν στην προειδοποίηση υπουργική απόφαση να θεωρείται ως ασύνδετη με την κύρωση. Η ερμηνευτική αυτή εκδοχή άγει ευθέως στο άτοπο συμπέρασμα ότι οι επιβαλλόμενες από την Αρχή διοικητικές κυρώσεις προς την διοίκηση στερούνται οποιασδήποτε έννομης συνέπειας αφού η διοίκηση μπορεί να δρα στην συνέχεια ασυνδέτως προς την κύρωση.

2)

Σ τ) ΣτΕ 2281/2001 (Ολομέλεια)

[Υπόθεση των ταυτοτήτων]

Πρόεδρος: Χρ. Γεραρής

Εισηγητής: Θ. Χατζηπαύλου, Σύμβουλος

Δικηγόροι: Γ. Μαύρος, Κ. Μαυρίκας, Σύμβουλος ΝΣΚ, Ν.

Δασκαλαντωνάκης, Πάρεδρος ΝΣΚ.

[ΤΕΥΧΟΣ 5/2001]

Η συλλογή του προσωπικού δεδομένου της ιθαγένειας και η αναγραφή του στο δελτίο ταυτότητας είναι σύμφωνη με τις αρχές του νόμιμου σκοπού και της αναλογικότητας, οι οποίες κατοχυρώνονται στην οδηγία 95/46/ΕΚ και το Ν. 2472/1997. Παράνομη η σχετική υπουργική απόφαση κατά το μέρος που δεν περιλαμβάνει την ιθαγένεια μεταξύ των στοιχείων του δελτίου.

(...) 15. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση είναι μη νόμιμη και ακυρωτέα, διότι η απαγόρευση της αναγραφής του θρησκειώματος στα δελτία ταυτότητας παραβιάζει το άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 53/1974. Η διάταξη αυτή ορίζει τα εξής: «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις την ελευθερίαν σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας, το δικαίωμα τούτο επάγεται την ελευθερίαν αλλαγής θρησκείας ή πεποιθήσεων ως και την ελευθερίαν εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων

μεμονωμένως ή συλλογικώς, δημοσία ή κατ' ιδίαν, δια της λατρείας, της παιδείας και της ασκήσεως θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών. 2. Η ελευθερία εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων δεν επιτρέπεται να αποτελέσει αντικείμενον ετέρων περιορισμών πέραν των προβλεπομένων υπό του νόμου και αποτελούντων αναγκαία μέτρα, εν δημοκρατική κοινωνία, δια την δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της δημοσίας τάξεως, υγείας και ηθικής ή την προάσπισιν των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων». Εν όψει του ότι, όπως γίνεται δεκτό σε προηγούμενες σκέψεις, η αναγραφή του θρησκευματος στα δελτία ταυτότητας αντίκειται στο άρθρο 13 του Συντάγματος, ο ανωτέρω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος προεχόντως ως αλυσιτελής, δεδομένου ότι οι διεθνείς συμβάσεις που έχουν επικυρωθεί με νόμο, υπερισχύουν, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου, όχι όμως και των διατάξεων του Συντάγματος. Κατά τη γνώμη δε των Συμβούλων Γ. Παπαμεντζελόπουλου, Π. Πικραμμένου, Ν. Ρόζου, Α. Γκότση και Ε. Σαρπ, η ΕΣΔΑ, κατοχυρώνοντας με το άρθρο 9 την ελευθερία σκέψεως και θρησκείας, δεν επιβάλλει υποχρέωση των συμβαλλομένων Κρατών να καταγράψουν το δηλούμενο από τα φυσικά πρόσωπα θρήσκευμα σε κρατικά έγγραφα, όπως είναι τα δελτία ταυτότητας. Συνεπώς ο σχετικός λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος, υπό την έννοια ότι δεν τίθεται ζήτημα συγκρούσεως μεταξύ του άρθρου 13 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 9 της ΕΣΔΑ. Μειοψήφισαν οι Σύμβουλοι Αθ. Τσαμπάση, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Ν. Σακελλαρίου, Θ. Παπαευαγγέλου, Αθ. Ράντος, Δ. Μαρινάκης, Στ. Χαραλάμπους, Γ. Παπαγεωργίου και Μ. Καραμανώφ, με τους οποίους συντάχθηκε και ο Πάρεδρος Δ. Αλεξανδρής οι οποίοι διατύπωσαν την εξής γνώμη: η εξέταση του λόγου αυτού ακυρώσεως δεν είναι αλυσιτελής διότι, εν όψει του καθιερούμενου από την Ε.Σ.Δ.Α. συστήματος δικαστικού ελέγχου της συμφωνίας κάθε είδους συμπεριφοράς Κράτους μέλους με τους ορισμούς της Συμβάσεως και της δεσμευτικότητος και των αποτελεσμάτων των αποφάσεων των οργάνων της Συμβάσεως, κανένα Κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί συνταγματικές του διατάξεις για να δικαιολογήσει την εκ μέρους του παραβίαση των ορισμών της. Επομένως τα δικαστήρια, έχοντας την αρμοδιότητα να ελέγχουν την συμφωνία των ορισμών της ελληνικής έννομης τάξεως με τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η Χώρα με την υιοθέτηση του συστήματος αυτού προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων, έχουν πάντοτε την εξουσία και υποχρέωση, να εξετάζουν λόγους ακυρώσεως αναγόμενους, έχουν πάντοτε την εξουσία και υποχρέωση, να εξετάζουν λόγους ακυρώσεως αναγόμενους σε παραβίαση της Συμβάσεως. Είναι δε εντελώς άσχετη με την υποχρέωση αυτή η ιεραρχική θέση των κανόνων της Συμβάσεως σε σχέση με τους κανόνες της εθνικής έννομης τάξεως. Συνεπώς, κατά την γνώμη αυτή, η εξέταση του λόγου είναι σε κάθε περίπτωση λυσιτελής και βάσιμος με την ακόλουθη σκέψη: Η πολιτεία, επί μακρά σειρά ετών, επέτρεπε την ελεύθερη εκδήλωση των θρησκευτικών πεποιθήσεων σε όλους ανεξαιρέτως τους έλληνες πολίτες μεταξύ άλλων και με την αναγραφή του θρησκευματος στα δελτία ταυτότητας με τα οποία τους εφοδίαζε, αναγνωρίζοντας έτσι πανηγυρικώς τον

τρόπο αυτό εκδηλώσεως των θρησκευτικών πεποιθήσεών τους. Με τη στάση της αυτή η πολιτεία προήγε όχι μόνο τον θρησκευτικό πλουραλισμό αλλά παρείχε ουσιαστική προστασία στις θρησκευτικές μειονότητες. Μεταβολή της καταστάσεως αυτής και, επομένως, περιορισμός του αντίστοιχου αναγνωρισμένου ήδη δικαιώματος των πολιτών θα ήταν, κατά την ΕΣΔΑ, επιτρεπτή μόνο με ειδική διάταξη νόμου και εφ' όσον επιπλέον αυτό αποτελούσε αναγκαίο μέτρο σε μία δημοκρατικό κοινωνία για την δημόσια ασφάλεια, την προάσπιση της δημόσιας τάξεως, υγείας και ηθικής ή για την προάσπιση δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων, δεδομένου ότι η Σύμβαση, με το άρθρο 9 αυτής, κατοχυρώνει την θρησκευτική ελευθερία ως στοιχείο της ελευθερίας εκδηλώσεως της εν γένει πολιτικής ταυτότητος του ατόμου. Κανένα από τα στοιχεία αυτά δεν συντρέχει εν προκειμένω ούτε προβάλλεται από τη διοίκηση ή οποιοδήποτε πολίτη ότι η αναγραφή του θρησκεύματος στα δελτία ταυτότητος ήταν, αυτή και μόνη ή σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία, γενεσιουργός αιτία εις βάρος του διακρίσεων. Η διαγραφή του στοιχείου αυτού έγινε, όπως προκύπτει από τις παρομαρτούσες συνθήκες, στο πλαίσιο προσπάθειας να περιορισθεί το θρησκευτικό στοιχείο στον εσωτερικό χώρο του πολίτη, εξοβελιζόμενο από τις δημόσιες εκδηλώσεις του, χωρίς αυτό να είναι αναγκαίο για την προστασία άλλων πολιτών. Ο περιορισμός όμως αυτός αποτελεί αναίρεση της ελευθερίας εκδηλώσεως των θρησκευτικών πεποιθήσεων η οποία επιβάλλει την αναγνώριση της αξιούμενης από τις θρησκείες δυνατότητας δημόσιας ανακοινώσεως («ομολογίας») του στοιχείου αυτού, αρκεί αυτό να μη παραβιάζει τους περιοριστικώς τιθέμενους από την ΕΣΔΑ όρους. Η υπό τις προεκτεθείσες συνθήκες αιφνίδια και άνευ αποχρώντος λόγου μεταβολή της καταστάσεως αυτής, συνεπαγόμενη την πλήρη αναίρεση του δικαιώματος των πολιτών να εκδηλώνουν, με τον προαναφερθέντα τρόπο, τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι συνάδει προς την ΕΣΔΑ (άρ. 9) ούτε ότι συνιστά θεμιτό, κατά την έννοια αυτής, περιορισμό του σχετικού δικαιώματος των πολιτών (βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση aff. Otto PRENINGER - INSTITUT C. AUTRUCHE της 20.9.1994).

16. Επειδή, με τις οδηγίες 68/360/ΕΟΚ και 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που αφορούν την άρση των περιορισμών ως προς την ελεύθερη διακίνηση και εγκατάσταση των εργαζομένων, υπηκόων των Κρατών μελών, καθώς και την ελεύθερη εγκατάσταση για την παροχή υπηρεσιών, αντιστοίχως, προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι τα Κράτη μέλη εκδίδουν (ή ανανεώνουν) υπέρ των υπηκόων τους, σύμφωνα με τη νομοθεσία τους, δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο που αναγράφει ιδίως την ιθαγένεια. Ακολούθως, εκδόθηκε το π.δ. 308/1991, το οποίο, αφού επικαλείται στο προοίμιό του τις πιο πάνω οδηγίες, στο μεν άρθρο 1 ορίζει ότι «Το Διάταγμα αυτό εκδίδεται με σκοπό την προσαρμογή της ισχύουσας Ελληνικής νομοθεσίας στο Κοινοτικό Δίκαιο όσον αφορά τη διακίνηση των Ελλήνων πολιτών στα Κράτη - Μέλη της Ε.Ο.Κ.», στο δε άρθρο 2 παρ. 1 ότι «Οι Έλληνες πολίτες, κατά τη διακίνησή τους σε Κράτη - Μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μπορούν να χρησιμοποιούν ως

ταξιδιωτικό έγγραφο είτε το εν ισχύϊ δελτίο ταυτότητάς τους είτε εν ισχύϊ διαβατήριον». Ενόψει των ανωτέρω η συλλογή του προσωπικού δεδομένου της ιθαγένειας και η αναγραφή της στο δελτίο ταυτότητας, που προβλέπεται στο άρθρο 2 περ. 18 του ν.δ. 127/1969, εξυπηρετεί τον πιο πάνω σκοπό του δελτίου ταυτότητας ως ταξιδιωτικού εγγράφου, κατά ρητή επιταγή διατάξεων του κοινοτικού δικαίου που έχουν εισαχθεί και στην εσωτερική έννομη τάξη. Συνεπώς η επεξεργασία του προσωπικού αυτού δεδομένου είναι σύμφωνη με τις αρχές του νόμιμου σκοπού και της αναλογικότητας, οι οποίες καθιερώνονται με την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και το ν. 2472/1977 (άρθρο 4 παρ. 1). Κατά τη γνώμη δε του Συμβούλου Ν. Σακελλαρίου, η μη αναγραφή της ιθαγενείας εις τον δελτίον αστυνομικής ταυτότητας αντίκειται εις αυτό τούτο το Σύνταγμα, κατά την έννοιαν των διατάξεων του οποίου, είναι υποχρεωτική η αναγραφή του στοιχείου της ελληνικής ιθαγενείας, εις όλα, ανεξαιρέτως, τα έγγραφα με τα οποία πιστοποιείται η ταυτότης των Ελλήνων Πολιτών. Με τα δεδομένα αυτά η προσβαλλόμενη απόφαση, κατά το μέρος που δεν περιλαμβάνει μεταξύ των στοιχείων που αναγράφονται στο δελτίο ταυτότητας την ιθαγένεια, δεν είναι νόμιμη, όπως βασίμως προβάλλεται με το σχετικό λόγο ακυρώσεως, πρέπει δε κατά το μέρος αυτό να ακυρωθεί.

17. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή. Βλ. επίσης τις εξής αποφάσεις:

ΣτΕ: -απόφαση 2279/2000

-απ.2280/2000

-2281/2001

-2282/2000

-2286/2001

ΑΡΧΗ: -1123/27.9.2000

-100/31.1.2000

-245/9/2000

-890/25.4.2001

-1346/2001

ΑΡ.134/31.10.2001

ΑΡΧΗ ΑΡ. 10..11.2000

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ

Αστικός Κώδικας

ΑΠ

Άρειος Πάγος

ΑΠΔ

Αρχή Προστασίας

	Δεδομένων Προσωπικού
	Χαρακτήρα
Αρ.	Άρθρο
Βλ.	Βλέπετε
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση
	Δικαιωμάτων του
	Ανθρώπου
Ν.	νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
Ολ.	Ολομέλεια
Παρ.	παράγραφος
Περ.	περίπτωση
ΠΚ	Ποινικός κώδικας
Σελ.	σελίδα
ΣτΕ	Συμβούλιο Επικρατείας
Τευχ.	τεύχος

-

Βιβλιογραφία

- Απ. Γέροντας- <<Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων>>, Εκδόσεις Σάκκουλας 2002
- Αν. Κατράκης- <<Η συμφωνία Σένγκεν>>, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλας
- Β.Αραβαντινού- <<Η προστασία των στοιχείων προσωπικού χαρακτήρα από την αθέμιτη επεξεργασία τους με ηλεκτρονικό υπολογιστή>>, Εκδ. Σάκκουλας 1998
- Δαγτόγλου Π., ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ- ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ Α' ΚΑΙ Β', Αθήνα-Κομοτηνή 2001
- Δημητρόπουλος Αν.- ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ, 2005

Ιγγλεζάκης Ιωάννης- <<Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα>>, Εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2004
Μαυριάς Κ.- ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ, Αθήνα 1982

Σταθόπουλος Μ.- <<Η χρήση προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ ελευθεριών των κατόχων τους και των ελευθεριών των υποκειμένων τους>>, ΝοΒ 200 σελ.1επ.

Π.Δόνος- Λ.Μήτρου- Φ.Μίτλετον- ΕΥ.Παπακωνσταντίνου- << Η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων και η επαύξηση της προστασίας των δικαιωμάτων>>, Εκδ. Σάκκουλας 2002

Α.Γ.Καίσης- Ν.Α.Μ. Παρασκευόπουλος- <<Προστασία προσωπικών δεδομένων>>, Εκδ. Σάκκουλας 2001

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

www.greekmeds.gr/adim/- Κέντρο Συνταγματικών ερευνών

www.greeklaws.com/pubs

www.dpa.gr- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

www.lawdb.intrasoftnet.com/nomos- Ηλεκτρονική Βάση δεδομένων <<ΝΟΜΟΣ>>

www.ant-sakkoulas.gr/nomologia

www.google.gr